

СИЁСАТ

● ЖАРАЁН

(Давоми.
Боши 1-бетда)

Бугун бутун дунёда Ўзбекистон танлаган ва амалга ошираётган ислохотлар сиёсати “Ўзбек модели” сифатида эътироф этилиб, унинг нақадар тўғри эканлиги тан олинмоқда. Мазкур тараққиёт дастурининг ўзига хос жиҳатлари хусусида гапирганимизда, энг аввало, ислохотларни босқичма-босқич ва изчил олиб бориш тамойили кўз олдимизда намён бўлади.

Концепцияда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор вазифалари сифатида давлат ҳокимияти ва бошқарувини демократлаштириш, суд-ҳуқуқ тизимининг ислоҳ этиш, ахборот соҳасини ислоҳ қилиш, ахборот ва сўз эркинлигини таъминлаш, Ўзбекистонда сайлов ҳуқуқи эркинлигини таъминлаш ва сайлов қонунчилигини ривожлантириш, фуқаролик жамияти институтларини шакллантириш ва ривожлантириш, демократик бозор ислохотларини ва иқтисодийни либераллаштиришни янада чуқурлаштириш каби олтига устувор йўналишлар белгиланиб, уларни ҳаётга татбиқ этиш механизмлари аниқ ва равшан кўрсатиб берилгани диққатга сазовордир.

Жумладан, давлат ҳокимияти

Юқоридаги бундай вазифани амалга ошириш учун, энг аввало, фаолиятимизни янада такомиллаштириш, сиёсий партия сифатида жамият ҳаётидан мустақкам ўрин эгаллаш, сиёсий-ҳуқуқий, маънавий ва иқтисодий жиҳатдан дунёқараши ва билим доираси кенг, масъулиятни ўз бўйнига ола биладиган етук кадрлар потенциални вужудга келтириш, партия мафкураси ва ғоясига янгича ёндашувларни шакллантиришга қаратилган ишларни амалга оширишимиз зарур.

ва бошқарувини демократлаштириш йўлида белгилаб берилган чоралар мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида мутлақо янги бир давр бошланаётганидан далолатдир. Яъни, Конституцияимизнинг 89-моддасида назарда тутилган “Ўзбекистон Республикасининг Президенти давлат бошлиғидир ва давлат ҳокимияти органларининг келишилган ҳолда фаолият юритишини ҳамда ҳамкорлигини таъминлайди” деган нормадан келиб чиқиб, Асосий Қонунимизнинг айрим моддаларига тегишли ўзгаришлар киритиш тақлиф этилмоқда.

Мазкур янгилıklar шундан иборатки, Бош вазир лавозимига номзод кўрсатиш ва уни тасдиқлашнинг янада демократик принципларини ифодаладиган янги ҳуқуқий тартиб ўрнатилади. Яъни, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирини номзоди Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига сайловларда энг кўп депутатлик ўрнини олган сиёсий партия ёки тенг миқдордаги депутатлик ўринларини қўлга киритган бир неча сиёсий партиялар томонидан тақлиф этилиши белгилаб қўйилади. Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига Бош вазирга нисбатан ишонсизлик вотумини билдириш ҳуқуқи берилиши кўзда тутилмоқда.

Юқоридаги бундай вазифани амалга ошириш учун, энг аввало, фаолиятимизни янада такомиллаштириш, сиёсий партия сифатида жамият ҳаётидан мустақкам ўрин эгаллаш, сиёсий-ҳуқуқий, маънавий ва иқтисодий жиҳатдан дунёқараши ва билим доираси кенг, масъулиятни ўз бўйнига ола биладиган етук кадрлар потенциални вужудга келтириш, партия мафкураси ва ғоясига янгича ёндашувларни шакллантиришга қаратилган ишларни амалга оширишимиз зарур. Давлатимиз раҳбари илгари сурган вазифа ва ғоялар Ватанимиз ва халқимиз манфаатларига, шунингдек, миллий тикланиш мафкурасига хизмат қилишини ҳисобга олсак, шундан келиб чиқиб партияимиз ўзининг дастурий мақсадларини давр талаблари асосида янада кучайтириш, замонавий иш услубларини шакллантириши зарур. Умуман, партияларга берилаётган ваколат, имконият ва юксак мақом барчамиздан янгича дунёқараши талаб қилмоқда.

Зеро, барчамиз Ватанимиз

тақдири ва келажагига дахлдор бундай улкан масъулиятли вазифаларни ўз зиммамизга олишга тайёр бўлишимиз лозим. Шу ўринда айтиш жоизки, айрим ҳолларда баъзи партия ташкилотларимиз мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар жараёнидан ортда қолмоқда, уларнинг сиёсий, ҳуқуқий, иқтисодий етуклиги ва тайёрлиги замон олдимизга қўяётган вазифаларга етарли даражада жавоб бермаётир. Шу боис, бугун партияимиз ичида чуқур таркибий ва сифат ўзгаришлари содир бўлмоқда, ҳар бир партия кенгаши ўз фаолиятини танқидий таҳлил қилмоқда.

Маълумки, суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ этиш демократик янгиланишлар жараёнининг бугунги

ятга эга эканлиги билан бирга, юртимизда инсонпарварлик ва адолат тамойилларини мустақкамлаш йўлидаги муҳим қадам ҳисобланади.

Суд-ҳуқуқ соҳасида илгари сурилган юқоридаги тақлиф ва ташаббусларнинг амалий ижросини таъминлашда партияимиз ва Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияимиз алоҳида фаоллик кўрсатишлари лозим. Чунки, партияимизнинг сайловолди Платформасида бу борада бир қатор вазифаларни ўз зиммамизга олганмиз. Яъни, ярашув институтини янада кучайтириш ва унинг қўлланиш доирасини кенгайтириш, суд-ҳуқуқ тизими ва қонунчиликка миллий анъана ва қадриятларни олиб кириш ҳамда соҳада инсонпарварлик тамойил-

нинг давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари фаолияти устидан жамоатчилик назоратини таъминлаш, ҳокимият ва жамоатчилик ўртасида мустақкам алоқа ўрнатиш борасидаги ролини кучайтиришга қаратилган самарали ҳуқуқий механизмларни яратиш мақсадида “Оммавий ахборот воситалари тўғрисида”, “Ахборот эркинлиги принциплари ва қафоллатлари тўғрисида”ги ва бошқа бир қатор қонун ҳужжатларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тақлиф этилди. Бу борада хусусан, давлат ва жамоат бирлашмалари, ахборот хизматлари, медиа-тузилмалар ишини фаоллаштириш бўйича кенг қўламли чора-тадбирларни белгилаш зарурлиги айтиб ўтилди.

Ҳақиқатан ҳам, мамлакатимиз-

нинг муҳим омилига айланмоқда, фуқароларнинг ўз салоҳиятларини рўёбга чиқариши, уларнинг ижтимоий, социал-иқтисодий фаоллиги ва ҳуқуқий маданиятини ошириш учун шариот яратмоқда, жамиятда манфаатлар мувозанатини таъминлашга қўмақлашмоқда. Бу соҳани ривожлантиришга қаратилган 200 дан ортиқ қонун ҳужжатларининг қабул қилиниши жамоатчилик ва фуқаролик назорати институти жамиятнинг давлат билан ўзаро самарали алоқасини таъминлашнинг муҳим воситаларидан бири эканига яққол мисолдир.

Фуқаролик жамияти институтларининг янада ривожланишига эришиш, амалга оширилаётган ислохотларнинг очик-ошкоралиги ва самардорлигини таъминлашда уларнинг ролини кучайтириш мақсадида Концепцияда “Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги, “Ўзбекистон Республикасида жамоатчилик назорати тўғрисида”ги, “Экологик назорат тўғрисида”ги қонунларни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш, соҳага дахлдор бошқа бир қатор қонун ҳужжатларига тегишли ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тақлифи билдирилаётгани юртимиз тараққиётининг ҳозирги босқичида нодавлат нотижорат ташкилотлари ва бошқа фуқаролик институтлари ролини янада кучайтириш,

да ва дунёда кечаётган жараёнлар, турли соҳаларда амалга оширилаётган ислохотлар оммавий ахборот воситалари ишида ҳам

Оммавий ахборот воситаларининг давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари фаолияти устидан жамоатчилик назоратини таъминлаш, ҳокимият ва жамоатчилик ўртасида мустақкам алоқа ўрнатиш борасидаги ролини кучайтиришга қаратилган самарали ҳуқуқий механизмларни яратиш мақсадида “Оммавий ахборот воситалари тўғрисида”, “Ахборот эркинлиги принциплари ва қафоллатлари тўғрисида”ги ва бошқа бир қатор қонун ҳужжатларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тақлиф этилди.

янги йўналишларнинг пайдо бўлиши ва ривожланишига туртки бўлиши табиий ҳол. Бу ўз навбатида, уларнинг фаолиятини тартибга солувчи янги қонунларни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш, амалдаги қонун ҳужжатларини такомиллаштириш талаб қилади. Шу маънода мамлакатимиз раҳбари томонидан ўртага ташланган қонунчилик ташаббуслари қучли фуқаролик жамиятини барпо этишда ОАВнинг ўрни ва ролини юксалтириш, юртимизда амалга оширилаётган ички ва ташқи сиёсатни, воқеа ва ҳодисаларни фикрлар хилма-хиллигини инobatга олган ҳолда акс эттириш, бунда қонунларда белгиланган ҳуқуқлар билан бирга журналистларнинг масъулиятини ҳам ошириш борасида муҳим ўринга эга.

Шу ўринда оммавий ахборот воситалари ходимлари партияимиз электроти эканини назарда тутса, Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси фракцияси депутатлари янги қабул қилинадиган ва амалдаги қонунларга ўзгариш ва қўшимчалар киритиш бўйича қонун лойиҳаларини ишлаб чиқишда миллий ахборот маконини ривожлантириш мақсадларини кўзда тутган ҳолда ташаббускорлиқни қўлга олишлари лозим бўлади.

Бугунги кунда фуқаролик жамияти институтларини шакллантириш ва ривожлантириш биз ўз олдимизга қўйган стратегик мақсадлардан биридир. Шунинг учун ҳам кейинги йилларда аҳолининг кенг қатламларини қўллаб-қувватладиган турли хил фуқаролик жамияти институтлари, нодавлат нотижорат ташкилотларни жадал суръатларда шакллантириш ва ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бош Қомусимизда нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятига доир асосий принципларнинг мустақкамлаб қўйилгани натижасида ҳозирги пайтда мамлакатимиз миқёсида 5100 дан зиёд нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолият юритмоқда.

Президентимиз таъкидлаганидек, фуқаролик институтлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳозирги кунда демократик қадриятлар, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш-

фуқаролик жамиятини шакллантиришда муҳим аҳамият касб этиши шубҳасиз. Мазкур қонунлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва муҳокама қилишда фракцияимиз аъзолари фаол иштирок этишлари зарур. Чунки, фуқаролик жамияти институтларининг аксарияти ўз фаолиятини халқимизга хос бўлган қадрият ва анъаналар руҳида олиб боришади. Уларнинг амалдаги тажрибаси ва тақлиф қилинаётган қонунлар лойиҳасига ҳам албатта, миллиятимиз менталитетига хос хусусиятлар акс этиши лозим.

Хулоса қилиб айтганда, тараққиётимизнинг янги марраларини белгилаб берган ушбу улғувор Концепция жуда чуқур, кенг қамровли ислохотларга ва миллий давлатчилигимиз ривожига йўл очади. Унинг тарихий аҳамияти шундаки, жамиятимизни либераллаштириш ва мамлакатимизни демократлаштириш ҳеч қачон ортага қайтмайдиган ва изчил воқеликка айланганлигини яна бир бор тасдиқлади.

ЎЗМТДП Марказий Кенгаши Ижроия Кўмитаси ва фракцияси Президентимизнинг Олий Мажлис палаталари қўшма мажлисидаги маърузасидан келиб чиқиб тайёрлаган Харакат дастури асосида Концепциянинг асосий йўналишлари, ғоя ва мақсадларини кенг жамоатчиликка тушунтириш юзасидан махсус тарғибот гуруҳларини ташкил қилди. Партия Марказий Кенгаши Ижроия Кўмитаси Концепция юзасидан бошлаган ўқув-семинарларни кучайтириб, унинг аудиторияси ва географиясини янада кенгайтириш бўйича аниқ чора-тадбирлар белгиледи. Барча даражадаги партия ташкилотлари ва депутатлик бирлашмалари тарғибот гуруҳлари билан ҳамкорликда Концепция аҳамиятига қаратилган кенг қамровли тадбирларни мунтазам ва юқори савияда ўтказишни таъминлашга қаратилган иш режалари белгиланди.

Давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган мазкур Концепция мустақиллигимизнинг ўтган йигирма йилгага теран баҳо бериб, юртимиз тараққиётининг келажақ уфқларини кенг қамровда белгилаб бериши билан бекиёс аҳамият касб этади ва халқимиз тарихидан муносиб жой олади.

**Ахтам ТУРСУНОВ,
ЎЗМТДП МК Ижроия
Кўмитаси раиси**

● **168 СОАТ: ЎЗМТДП
ТАШКИЛОТЛАРИДА**

БУЮК АЖДОДЛАР МЕРОСИ

**ЁШЛАР МАЪНАВИЯТИНИ
ЮКСАЛТИРИШГА ХИЗМАТ
ҚИЛАДИ**

АНДИЖОН

ЎЗМТДП Балиқчи туман кенгаши ва туман ахборот-ресурс маркази ҳамкорлигида ғазал мулкнинг султони, буюк бобокалонимиз Алишер Навоий таваллудининг 570 йиллиги муносабати билан “Навоийхонлик” кечаси ўтказилди.

Тадбирда шоир ижодий меросининг миллий адабиётимиздаги ўрни, она-тилимизга муҳаббат, унинг бекиёс бойлиги ҳамда имкониятлари ҳақида сўз юритилди.

– Биз Алишер Навоий ижодий меросининг боқийлиги ҳақида доимо фахрларни сўз юритамиз, – деди ЎЗМТДП туман кенгаши раиси М.Алибекова. – Чунки, халқимиз маънавий дунёси, онг ва тафаккурининг юксалишида шоир ҳаёти ва ижоди муҳим ўрин тутди.

Тадбир сўнггида иштирокчилар эътиборига адиб ижодида саҳна кўринишлари ва бадиий чиқишлар ҳавола қилинди.

ХОРАЗМ

ЎЗМТДП Янгиариқ туман кенгаши туман халқ таълими бўлими билан ҳамкорликда “Тинчлик ва барқарорлик – тараққиёт гарови” мавзусида давра суҳбати ўтказилди. Унда ЎЗМТДП Янгиариқ туман кенгаши аъзолари, туман халқ таълими бўлими мутахассислари ҳамда ОАВ вакиллари иштирок этди.

Тадбирда ЎЗМТДП Янгиариқ туман кенгаши Ижроия Кўмитаси раиси Н.Давлетов сўзга чиқди. Нотик Президентимиз Ислам Каримовнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг 2010 йил 12 ноябрда бўлиб ўтган қўшма мажлисидаги маърузасининг асосий йўналишлари, мазмун ва моҳияти, партия олдидаги мақсад ҳамда вазифалар хусусида тўхтади.

Тадбирда сўз олганлар мамлакатимиздаги тинчлик ва барқарорлик, шунингдек, Юртбошимиз тақдим этган Концепция бугунги кун ва келажақ авлодларимиз учун дастуруламал бўлиб хизмат қилишини эътироф этдилар.

ФАРҒОНА

ЎЗМТДП Кува туман кенгаши, “Нуроний” жамғармаси туман бўлими ва туман халқ таълими бўлими билан ҳамкорликда ўтказилган “Маънавият – инсоннинг улғайиш ва куч-қувват манбаидир” мавзусидаги тадбирда маънавият инсонни руҳан поклаши, қалбан улғайишга чорлайдиган, одамнинг ички дунёси ва иродасини мустақкамлайдиган юксак туйғу эканлиги кўп бор таъкидланди. Зеро, уни янада юксалтириш учун ёшларимизга тарихий ўтмишимиз, бой илмий меросимизни чуқур ўргатиш талаб этилади.

Йилгилиш сўнггида ЎЗМТДП “Ёшлар қаноти” етакчилари ҳамда туман ёшлари ўртасида сўровнома ўтказилди.

НАМАНГАН

ЎЗМТДП Наманган вилоят ва шаҳар кенгаши “Ёшлар қаноти” фаоллари ташаббуси билан “Баркамол ёшлар – обод ватан келажаги” шиори остида “Билимдонлар баҳси” ўтказилди. Унда ЎЗМТДП вилоят кенгаши девонни ходимлари, халқ депутатлари вилоят кенгаши депутатлари, ёшлар ҳамда ОАВ вакиллари иштирок этди.

Тадбир аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш, уларнинг атроф-муҳитга бўлган муносабатларини болалиқдан шакллантириш, экологик билим ва маданиятини ошириш мақсадида ташкил этилди. Баҳсларда “Адреналин” ва “Рефлекс” ёшлар жамоалари чиқишлари йилгиланларда катта таассурот қолдирди.

Юртбошимиз ўз маърузаларида билимдон, иқтидорли ва ҳар томонлама баркамол ёшлар – бизнинг бойлигимиз, деб кўп бор таъкидлайдилар, – дейди вилоят кенгаши “Ёшлар қаноти” раҳбари Н.Рўзиметова. – Бугунги тадбирда ана шундай ёшлар иштирок этди, десам муболаға бўлмайди. Уларнинг мамлакатимизда олиб борилаётган барча соҳалардаги ислохотлардан хабардорлиги ва экологик таълим-тарбияси юксаклигининг гувоҳи бўлди.

Тадбир сўнггида фаол иштирок этган бир гуруҳ ёшларга партия томонидан фахрий ёрлик ва эсдалик совғалари топширилди.

Ўз муҳбиримиз

ПАРТИЯ ҲАЁТИ

АНЖУМАН

РИВОЖЛАНИШ КОНЦЕПЦИЯСИ

АНЖУМАННИНГ АСОСИЙ МАВЗУСИГА АЙЛАНДИ

(Давоми.
Боши 1-бетда)

– Давлатимиз раҳбарининг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузасини атрофлича ўрганиш жараёнида шунга амин бўлдики, мазкур Концепция мазмун-моҳияти жиҳатидан эртанги кун тараққиёти ва истиқболга қаратилган, – деди ЎзМТДП Мирзо Улугбек туман кенгаши раиси ўринбасари Феруза Хайитова. – Уни ҳаётда татбиқ этиш Ўзбекистонда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш, фуқаролик жамиятини ривожлантириш, мамлакатни модернизация қилиш йўлида янги уфқларни очиб беради. Дарвоқе, Ўртбошимиз тақдим этган Концепция маҳаллий партия ташкилотлари зиммасига ҳам катта масъулият юклайди. Шу боис партия фаолиятини янада жонлантиришга қаратилган тадбирлар сони ва сифатини оширишимиз лозим. Шунингдек, тадбирда иштирокчилар Президентимиз маъ-

рузасининг мазмун-моҳиятини кенг оммага етказиш, жамоатчилик орасида тарғиб-ташвиқ қилиш, ёшлар онгига сингдириш борасида шаҳар кенгаши томонидан амалга оширилган ва оширилажак ишларга ҳам тўхталдилар.

– Жойларда ўзини-ўзи бошқариш органлари, таълим ва соғлиқни сақлаш муассасалари билан ҳамкорликда Концепцияга бағишлаб қатор давра

сухбатлари, семинар ва тадбирлар ташкил этдик, – деди ЎзМТДП Тошкент шаҳар кенгаши девони мафқуравий масалалар бўйича бош мутахассиси Акбар Жиянов. – Мазкур давра суҳбатини ҳам уларнинг мантикий давоми бўлди дейиш мумкин. Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, бу жараёнда ёшларнинг фаол иштирок этаётгани уларнинг жамиятда кечаётган янгиланиш ва ўзгариш-

ларга бефарқ эмаслигидан дарак беради.

Тадбир сўнггида иштирокчилар далалимиз раҳбари илгари сурган Концепция моҳиятини жамоатчиликка етказишда ўзини-ўзи бошқариш органлари, нодавлат-нотижорат ташкилотлари билан бевосита ҳамкорлик қилишга келишиб олинди.

Эргаш ХҲЖАЕВ,
“Milliy tiklanish” мухбири

ПАРТИЯ ФАОЛЛАРИ

Хонада дарс ўтиляптию сукунат ҳумкрон. Камалак рангли бўёқлардан мўъжизалар яратаётган мўйқаламнинг иштиригина жимликни бузади. Бу товуш иштирми, шивирми англаш қийин. Оқ қоғозда ранго-ранг бўёқлар жилва қилади, чизилаётган суратларда инсон қалбининг позик, баъзида ўзи ҳам тушунмайдиган сирлари акс этади.

ШОГИРДЛАРИ КЎП УСТОЗ

Бундай пайтда устоз шогирдларига ҳалал бермайди, уларни жимгина кузатади. Унинг дарс ўтиш услуби шундай. Хонадаги ҳолатни кузатиб шогирдининг “Хунари кишилар гапирмайдилар, қараб тур, хунарининг ўзи гапирар”, деган сатрлари ёдга келади.

Тойирхон Мансуров ташаббус билан ташкил қилинган ва ҳозирда у бошқариб келаётган “Соғлом авлод гўнчалари” тўғрагига Чиноз туманининг турли бурчақларидаги мактаблардан ошиқиб келишади. Тўғарак қатнашчилари ишлаган асарлар туман, вилоят, республика, халқаро миқёсда ўтказилган кўргазмаларга қўйилиб, нуфузли ўринларни эгаллаган. Бу ютуқларни устознинг меҳрию меҳнати самараси дейиш мумкин.

Йиллар – босиб ўтилган йўللар... 2004-2005 ўқув йилида бўлиб ўтган кўллаб танловларда тўғарак аъзоларидан Гўзал Тўлаганова, Бобур Дўстмухамедов, Умида Эркинова, Гулчехра Шарипова, Мастура Ғофурова, Феруза Маннопова иштирок этиб, голиб бўлишганди. “Ҳиндистон-Шанкар” халқаро кўрик-танлови кўргазмасида шу тўғарак сабоғини олган Фарид Каримова голиб бўлиб қайтганида бошқа тенгдошлари янада руҳланишди. 2006 йили ногирон болалар ўртасида “Мафтунокор ранглар олами” халқаро кўрик-танловида Зухра Анварова 1-даражали диплом билан тақдирланди. 2007 йил вилоят ўқувчилари ўртасида

ўтказилган фан олимпиадасида “Чизмачилик” фани йўналиши бўйича Махбуба Шомукарамова, 2008 йилда эса Фотима Қодиржонова, 2009 йилда Сурайё Зокирова голиб деб топилдилар. 2010 йилги фан олимпиадасининг вилоят босқичида эса Аббосхон Абдувалихонов, Нилуфар Ўткирова муваффақиятли иштирок этишди.

“Келажак овози” мегантловининг якуний босқичида “Архитектура ва дизайн” йўналиши бўйича Лутфилла Тожикулов голиб деб топилди. “Ер қуррасида тинчлик” танловида эса Феруза Маннопова, Малоҳат Собирова, Маъмура Сатторова муваффақиятли қатнашиб, совринли ўринларни банд этди. Бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин. Назаримда, энг муҳими, шогирдлар меҳру иштиёқи ва уларнинг ютуқларини кўриб, қувониш, дилда мамнулик ҳиссини туйишда бўлса керак. У ҳаётнинг мазмунини сезимли касбида, яратётган асарларида ва шогирдлар камолида кўради. Устоз ўрни келганда шогирдлари билан маслаҳатлашади, уларни жон қулоғи билан тинглайди. Шунинг учун бўлса керак, унинг шогирдлари жуда кўп. Шогирдлари ҳам бугун устоз, унинг ўзи сингари таъсирли санъат сирларидан ёшларга сабоқ беришади.

Ҳозирда Тошкент вилояти Чиноз туманидаги 40-мактабда методист ўқитувчи сифатида фаолият юритаётган тажрибали муаллимнинг ўнлаб дарс ишланмаларидан

ёш ўқитувчилар қўлланма сифатида фойдаланмоқда. Шогирдларга меҳри билан устоз, халқ таълими аълочиси Тойирхон Мансуров 2001 йилда “Меҳнат шухрати” ордени билан тақдирланди.

У шоир эмас, лекин шоир-табиат, ёзувчи ҳам эмас, лекин жуда кўп ўқийди, ёзиб туради. Шахсий кутубхонасида мингдан зиёд тарихий, илмий, адабий, иқтисодий, техник соҳага оид, шунингдек, спорт ва таъсирли санъат сирларидан ҳикоя қилувчи асарлар, нодир қўлланмалар бор. Бу китоблар шунчаки йиғилмаган, уларнинг ҳар бир сатри ўқиб-ўргатилган, ўз даврида янгила, ўзига хос дарс услублари орқали шогирдларга ўргатилган. Муаллим халқ таъбаотида ҳам жуда кизиқади, шу сабабдан ҳаётий тажриба ва изланишларидан келиб чиқиб, “Шифобахш гиёҳлар ҳар доим ҳам шифобахшми?” номли китоб устидан ишлаяпти.

– Табиатни яхши кўраман, шифобахш ўсимликлар билан яхши танишман, – дейди у. – Гиёҳларнинг ўзи

*Меҳрим тоғларидан оққан эзгулик
Шогирдлар қалбига солса туйғулар,
Шу Ватан, миллатим – қўшиқ мангулик,
Авжига етказиб айтолса улар.*

*Қариган чоғда ҳам, толган чоғда ҳам
Сунъичам ҳассамас, шу қалам бўлса.
Кўзларим чўғига чизган суратим
Қаҳрамон халқим ушу Ватан бўлса.*

Гулбахор ОРТИҚҲҲАЕВА

ТАНҚИДИЙ ТАҲЛИЛ

Мамлакатимиз истиқлол берган беқиёс имкониятлар туфайли қисқа давр ичида ижтимоий-иқтисодий соҳаларда салмоқли ютуқларни қўлга киритди. Президентимиз Исроҳ Каримов 2010 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2011 йилга мўлжалланган энг муҳим устувор йўналишларга бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисида қилган маърузасида таъкидлаганидек, юртимизда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиш суръатлари 2008 йилда 9 фоиз, 2009 йилда 8,1 фоиз, ўтган йилда эса 8,5 фоизни ташкил этди. Жаҳон молия институтлари буни дунёдаги энг юқори кўрсаткичлардан бири сифатида эътироф этмоқда.

ЭЛЕКТОРАТ МАНФААТЛАРИ

ЭЪТИБОРДАН ЧЕТДА ҚОЛМОҚДА

Кейинги ўн йилда мамлакатимизда ялпи ички маҳсулот қарийб 2 баробар ошганлигини кўрсатмоқда. Мамлакатимизда иқтисодий соҳасида эришилаётган энг катта ютуқлардан яна бири шундан иборатки, ялпи ички маҳсулот таркибида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг улуши йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Масалан, 2000 йилда ялпи ички маҳсулотнинг қарийб 31 фоизи кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлар улушига тўғри келган бўлса, 2010 йилда бу кўрсаткич 52,5 фоизни ташкил этди.

Келинг, далилларга мурожаат қилайлик. 2006-2010 йиллар мобайнида ташкил этилган ва тугатилган корхоналар сони таққослаб кўрилганда кўйидаги “манзара”га гувоҳ бўлдик: туманда 2006 йилда 32 нафар тадбиркор иш бошлаган ва ўша йилнинг ўзида унинг 13 таси ўз фаолиятини тўхтатган. Бу муқояса 2007 йилда 35 га 28 ни ташкил этади. 2008 йилда 34 та ташкил этилиб, 29 таси ёпилган. 2009 йилга келиб мувозанат тескари томонга тош босган: 50 таси очилиб 64 таси ёпилган. Ўтган йилда ҳам айнан шу ҳолат так-

либ, июнда тугатилган.

Фермер хўжаликлари мус-тасно этилганда туман миқёсида 385 та тадбиркорлик субъекти давлат рўйхатидан ўтказилган. Ундан айна пайтда атиги 27 таси фаолият юри-таяпти, холос.

Ўзбекистон Либерал демократик партияси сайловли ҳаракат дастурида тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг қонуний ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, ишбилармонлик фаолиятини кучайтириш, уларнинг иқтисодийга қўша-диган улушини ошириб боришга кўмаклашишни назарда тутган эди. Шу боис ЎзЛиДеП туман кенгаши раиси Наҳмиддин Тоғаевнинг тугатилаётган корхоналар тўғрисидаги фикрлари билан қизиқдик. Бирок, туман меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бўли-ми бошлиғи Наҳмиддин Тоғаев “асосий иш”лардан бирпас бўлса ҳам бўшамаётгани, вақ-ти тигизлигини айтиб, биз билан суҳбатлашишга вақт топа олмади. Маълумотларга қара-ганда, ЎзЛиДеПдан туман кен-гашига 14 нафар депутат сай-ланган. Туман кенгашида энг катта депутатлик гуруҳини ҳам ЎзЛиДеПчилар ташкил этади. Улар, эҳтимол, халқ депутат-лари туман кенгаши сессия-ларида тадбиркорлар муам-моларига эътибор қаратиш-гандир, улар манфаатини ҳимоя қилишга дахлдор бўлган қарорлар қабул қилишга

Масалан, 2010 йилда вилоятда ялпи ҳудудий маҳсулот ҳажми 13,6 фоизга ўсди. Бир йил давомида вилоятда 92390 та янги иш ўрни яратилди. Янги иш ўрнининг 82,9 фоизи қишлоқ жойларига тўғри келади. Вилоятнинг Самарқанд, Ургут, Жомбой, Тойлоқ тумани, Самарқанд ва Каттакўрғон шаҳри-да кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлар-нинг ҳудуд иқтисодиётини ривожлантириш-даги роли йил сайин сезиларли даражада ошиб бормоқда.

Яна бир муҳим далил шундан иборатки, 2010 йилда мамлакатимизда жами 950 мингдан ортиқ иш ўрни ташкил этилган бўлса, унинг 600 мингдан зиёди ёки 65 фоизи кичик бизнес соҳаси ва фермер хўжаликларига, 210 мингдан ортиғи касаначилик соҳасига тўғри келади. Бу рақам ва далиллар мамлакатимизда Президентимиз раҳнамолигида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликка кенг йўл очилаётгани, катта имконият ва имтиёзлар берилаётганидан ёрқин далолатдир.

Айни шундай ҳолатни Самарқанд вилояти мисолида ҳам кузатиш мумкин. Масалан, 2010 йилда вилоятда ялпи ҳудудий маҳсулот ҳажми 13,6 фоизга ўсди. Бир йил давомида вилоятда 92390 та янги иш ўрни яратилди. Янги иш ўрнининг 82,9 фоизи қишлоқ жой-ларига тўғри келади. Вилоятнинг Самарқанд, Ургут, Жомбой, Тойлоқ тумани, Самарқанд ва Каттакўрғон шаҳрида кичик бизнес ва хусусий тадбиркор-ларнинг ҳудуд иқтисодиётини ривожлантиришдаги роли йил сайин сезиларли даражада ошиб бормоқда. Лекин афсус-ки, бу борадаги аҳвол вилоят-нинг барча туманларида бир хил, деб бўлмайди.

Оқдара туман тадбиркор-лик субъектларини рўйхатга олиш инспекцияси тақдим этган маълумотларга кўра ту-манда юридик шахс мақоми-га эга бўлган тадбиркорлар сони 1627 нафарни ташкил этади. Бундан ташқари, 184 та кичик корхона, 1443 та микрофирма, 1545 та яқка тартибдаги тадбиркор фаолият олиб бормоқда.

95 та микрофирма; 1 та кичик корхона ҳамда 240 та яқка тартибдаги тадбиркорлик субъектлари 2010 йилда ташкил этилган. Бундоқ қарасан-гиз рақамлар салмоқли. Чунки Оқдара туманда шунча иш-билармоннинг фаолият юри-таётгани ёмон ҳолат эмас-да. Боз устига ҳар йили қанчадан-қанча янгилари ҳам ташкил эти-лади. Лекин танганинг иккин-чи томони ҳам бор деганлари-дек, маълумотлар таҳлили жа-раёнида шунга амин бўлдики, туманда номингагина ташкил этилган ёхуд фаолият юритиб-юритмай “иштиёрий” тарзда тугаб кетаётган тадбиркорлик субъектлари ҳам йўқ эмас.

рорланган: 44 нафар тадбир-кор иш бошлаб, 47 таси ўз фаолиятини тўхтатган. Қишлоқ туманларида сано-ат корхоналарини ташкил этиш ва шу асосда янги иш ўринла-рини яратиш муҳим аҳамиятга эга. Масалага ана шу нукта-на назардан қарайдиган бўлсак,

Ўтган 2010 йил давомида халқ депутат-лари туман кенгаши бешта сессия ўтказ-ган. Лекин сессиялар кун тартибига бирор маротаба ҳам тадбиркорлик фаолиятини ҳимоя қилиш, иш фаолиятини тўхтатган 47 та тадбиркорлик субъектининг тугатилиш сабабларини таҳлил қилиш ёки тегишли хулосалар чиқариш каби масалалар кири-тилмаган. Гарчи 2010 йилнинг 14 октябри-да бўлиб ўтган халқ депутатлари туман кенгашининг тўртинчи сессиясида ЎзЛи-ДеП туман кенгаши раиси Наҳмиддин То-ғаев маъруза билан чиққан бўлса-да элек-торати, яъни тадбиркорлар манфаатини таъминлашга қаратилган таклифларни ил-гари сурмаган.

тумандаги аҳвол бу борада ҳам мактагулик эмас. Масалан, сўнгги беш йил давомида 45 та саноат корхонаси ташкил этил-ган бўлса, ёпилганлари 49 тага етган. Туманда аниққас транс-порт, алоқа, соғлиқни сақлаш, жисмоний тарбия, таълим, ма-даният, фан ва хизмат кўрса-ниш соҳалари бўйича тадбир-корлик ривожланмаганлиги ёки айримлари бўйича умуман йўлга қўйилмаганлиги ачина-ри ҳолатдир. Туманга сафари-миз давомида маълумотларда “йиғилиш қарорига асосан иш-тиёрий тугатилган” айрим тад-биркорлар билан суҳбатлаш-дик.

“Севинч” хусусий фирма-си раҳбари Умида Алимова би-лан савол-жавобимиз қуйида-гича кечди: – Яхши ният ва режалар би-лан савдо дўкони очган экан-сиз. Фаолиятингизни давом эт-тиравсангиз бўлмасиди? – Аввало тан олиш лозимки, тадбиркорлик эрмак иш эмас. Кредит олишимизга тўғри ке-либ қолди. “Микрокредит-банк”нинг туман бўлимига бир неча бор мурожаат қилдик, бироқ, ҳеч вако ололмадик. Бизга ёрдам берадиган идора топилмади...

“Баркамол авлод Янги-кўрғон” хусусий корхонаси эса 2010 йилнинг май ойида очи-

эришгандир, деган фикрда сессия материаллари билан танишиб чиқдик.

Ўтган 2010 йил давомида халқ депутатлари туман кен-гаши бешта сессия ўтказган. Лекин, сессиялар кун тарти-бига бирор маротаба ҳам тад-биркорлик фаолиятини ҳимоя қилиш, иш фаолиятини тўхтат-ган 47 та тадбиркорлик субъектининг тугатилиш са-бабларини таҳлил қилиш ёки тегишли хулосалар чиқариш каби масалалар киритилма-ди. Гарчи 2010 йилнинг 14 октябрида бўлиб ўтган халқ депутатлари туман кенгаши-нинг тўртинчи сессиясида ЎзЛиДеП туман кенгаши раи-си Наҳмиддин Тоғаев маъру-за билан чиққан бўлса-да, электорати, яъни тадбиркор-лар манфаатини таъминлаш-га қаратилган таклифларни илгари сурмаган.

2011 йилга “Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили” деб ном берилди. Зора, шу сабаб бўлиб оқдара ёки ЎзЛиДеПчилар жорий йилда унутиб қўйган ўз электорати – тадбиркор-ларни қайта ёдга олса...

Ориф ХОЛИҚУЛОВ,
“Milliy tiklanish”
мухбири

ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТ

● ФОЯГА ҚАРШИ — ҲОЯ

(Давоми.
Боши 1-бетда)

“Оммавий маданият” бугун ёш йигит-қизларимиз онги ва қалби остонасига қараб ўрмалаётир. Шу боис ёшлар билан олиб бориладиган маънавий-маърифий ишларда унга қарши мафкуравий имунитетни шакллантириш учун унинг мазмун-моҳиятини билиш лозим бўлади.

КИЧКИНА ХАБАР

“Юксак маънавият – енгилмас куч” китобида: **“Шуни унутмаслик керакки, бугунги кунда инсон маънавиятига қарши йўналтирилган, бир қарашда арзимас бўлиб туюладиган кичкина хабар ҳам ахборот оламидаги глобаллашув шиддатидан**

“Оммавий маданият”нинг ўзбеклар онги ва қалбига таъжовузи анча олдин бошланган. “Шум бола” фильмини бир эсланг. Унда бир жаноб Тошкент бозорида ўзбекларнинг бир тангасини олиб, эвазига “оинаи жаҳони”дан аёлларнинг беҳаё суратларини кўрсатади. Ҳозир ўша жанобнинг неваралари болалари касбини давом эттиришаётир.

“СЕВИШГАНЛАР КУНИ” — “ОММАВИЙ МАДАНИЯТ” БАЙРАМИ

куч олиб, кўзга кўринмайдиган, лекин зарарини ҳеч нарса билан қоплаб бўлмайдиган улкан зиён етказиши мумкин”, дейилган. Ушбу ҳақиқатга Интернет сайтларидаги мана бу кичкинагина икки хабар ҳам гувоҳ:

“Авлиё Валентин байрами” аънаси азиздан нишонлаб келинади. Севишганлар бу кунни бир-бирларига “валентинки” деб аталадиган оқриткалар ҳадя этишади. Валентин кунни арафасида энг яхши анимацияш оқриткаларни бизнинг сайтимиздан сақлаб олишингиз мумкин... ҲАМ, ҲАМ, ҲАМ

Таги чизилган сўзларга эътибор беринг. Ўқувчига қандай хатти-ҳаракат қилиш кераклиги ўқтирилмоқда. Натига: 30 кун ичида кейинги саҳифани 14562 киши кўрган. 1071 нафари “Севишганлар кунини” ўз шахсий календарига киритган.

Ҳа. «Оммавий маданият»ни ясовчилар одамларга ёқимли, суюкли барча туйғулардан унулими фойдаланадилар. Ана шундай мавзулардан энг оммавийи – севги. **I love** ёзуви болалар, ёшлар кўзи тушадиган барча нарсаларни эгаллаб бормоқда. Қиз, аёл тимсоли, сурати, ишқи, вассфи. Бу мавзуга аҳолининг энг тажрибасиз, пулини уйламай, тез ишла-тадиган қисми (бозор тилида айтсак, сегменти) ўч. Булар – ёшлар. Ана шунинг учун бўлса керак, мода, кинолар ёзилган миллионлаб DVD дисклар, SMS андоза-табриклари, глумур журналлар муқоваларидаги суратлар, товар, концерт, косметика, спорт, парфюмерия, автомобиль, рестораторлар рекламаларида севги мавзуси голиб. Ўн қўшқнинг тўққизтаси севги ҳақида.

“Оммавий маданият”нинг ўзбеклар онги ва қалбига таъжовузи анча олдин бошланган. “Шум бола” фильмини бир эсланг. Унда бир жаноб Тошкент бозорида ўзбекларнинг бир тангасини олиб, эвазига “оинаи жаҳони”дан аёлларнинг беҳаё суратларини кўрсатади. Ҳозир ўша жанобнинг неваралари болалари касбини давом эттиришаётир. Бу соҳани энциклопедияларга, индустрияга айлантиришди. Унинг номини ҳамма кўрайдиган, ҳамма(оммавий) пул тўлайдиган, чунки ҳамма тушунадиган “оммавий маданият” деб аташди.

ЎЗБЕКНИНГ СЕВГИСИ

Азалдан соф, инсоний севги барча халқларда олижаноб туйғу, мақсад ва масъулият билан безаб келинган. Унинг чегараси, меъёрлари, одоби ижтимоий фикр билан химоаланган.

Ўзбек учун севги – бошқаларга айтилмайдиган, кўрсатилмайдиган, кўз-кўз қилинмайдиган туйғу. Хар биримиз ота-оналаримизнинг муносабатларини эсласак, дўстлик ва севгининг бетакорр тажассумларини кўраимиз. “Ўткан кунлар”даги Қумушнинг севгиси, нақадар инсоний, одобли, ор-номусли. Ишончли. Иродали. Нозик.

Ери иккинчи жаҳон урушидан қайтмаган, бироқ ёш бўлса-да, турмуш қилмай, якка ўтган табаррук молаларимизни кўрганмиз. Улар ўзларига билмаган ҳолда олижаноб садоқатнинг ўзбекона наму-

наларини сўнгги нафасларига сақлаб, тарғиб қилиб ўтдилар. Улар садоқатнинг тирик рамзи эдилар. Улар ёш-яланг, каттаю кичикнинг чуқур эътиромида эдилар.

Ўзбек аёли, қизи садоқат, қаноат рамзи. Дунёнинг энг кучли тафаккур соҳибларининг муҳаббат ҳақидаги фикрларини ўқисак, уларнинг барчаси ўзбек аёли ҳақида айтилгандек туюлаверади. Мана улар:

“Севги – ахлоқнинг чечаклари. Соғлом ахлоқий негизи йўқ одамда олийжаноб севги ҳам бўлмайди” (В. Сухомлинский), “Туйғулар оламида битта қонун бор. Бу – севган кишининг бахтиёр қилиш” (Стендаль), “Аёлнинг ҳусни қанча ошса, ҳаёси ҳам шунча ошиши керак” (Ф. Ницше), “Яхши аёл турмуш қураётди бахт ваъда қилади, ёмон аёл – бахтни қутади” (В. О. Ключевский), “Халқларнинг ахлоқи аёлга ҳурматга боғлиқ” (В. Гумбольдт).

тарқалиб бормоқда.

“Севишганлар кунини”ни байрам қилувчилар кўпайгани сари садоқат қамайиб, ажримлар кўпая бормоқда. Россиянинг “Известия” газетасида мамлакатда кейинги йилларда ҳар 1000 оиладан 800 таси ажрашаётгани эълон қилинди. Оқибатда 400 000 нафар вояга етмаган болалар тирик етимга айланмоқда. Турмуш қуриш ёшида, бироқ оила қурмаганлар сони 40 фоизга ошган.

Бир қараганда инсоннинг энг олий туйғуларидан бири – севги, муҳаббатга бағишланган бу байрамнинг нимаси ёмон, деган савол туғилади. Муаммо – севгининг “ёшара бораётгани”, тажрибасиз, вояга етмаганларнинг ўзларини балогад ёшида хис қилишлари, камиди 3-5 кун давомида (“байрам”га тайёр-гарлик, нишонлаш) ёшларнинг ўқишдан, ишдан, ижтимоий ҳаётдан четда ушлаб турилиши ҳамда ушбу буюк туйғунинг тижорийлаша бораётганида.

Дунёда қатор ёшлар ташкилотлари, динлар вакиллари ҳам бу байрамга салбий муносабатда. Чунки “Севишганлар кунини”нинг негизига қадимги Римда ўтказилиб келинган луперкалий эротик байрами ётибди. Бу байрам барча динларнинг қадриятларига зид. Чунки луперкалий байрамида ахлоқсизлик қўллаб-қувватланган.

Ёшлар ташкилотлари бу байрамда миллий маданиятга таҳдид сифатида

кескин муносабат билдиришган. Бу байрам ўрнига ўз миллий маданиятларида оила муштақамлигининг олий намуналарини, оила, севги ва садоқатни мадҳ этувчи қадриятларни нишонлаш таклиф этилмоқда.

Чунки одамлар буюм бозорларида “Модная девушка” деган балогадга етган, бир кўкраги очик, ўта калта юбка кийдириб қўйилган қиз кўғирчоқлар, беҳаё ҳолатда турган қизлар сурати тагига шахвоний “изҳор”лар битилган “валентинка”лар сотилаётганини кўрмоқдалар. Уларнинг ёнида болалар-

одамлар буюм бозорларида “Модная девушка” деган балогадга етган, бир кўкраги очик, ўта калта юбка кийдириб қўйилган қиз кўғирчоқлар, беҳаё ҳолатда турган қизлар сурати тагига шахвоний “изҳор”лар битилган “валентинка”лар сотилаётганини кўрмоқдалар.

га капалак, даракт, қуёнчаларни эмас, балогад ёшидаги қизларнинг ноҳиоз суратлари билан “Наклей и раскрась” деган дафтлар бор. Қизалоқларга бўйлан суратларига қараб, ранг танлаб, ёнидаги эскизларини бўйлаш тавсия этилади. Булар 5 ёшли қизалоқларга 15 ёшли қизларнинг ҳаёлларини сингдиришдан бўлак нарса эмас. Инсон бутун умри давомида оладиган маълумотларнинг 70 фоизини 5 ёшгача олади. Ота-оналар айнан шу ёшдаги болаларига бундай эрмаларни сотиб олиб беришлари қанчалик фойдали эканлигини ўйлаб кўришлари керак.

Биз йигит-қизларимиздан “севишганлар кунини”га муносабатларини билдиришни сўрадик.

СЎЗ — ЁШЛАРГА:

Гулорор:
Ҳижрон ойлари алмашиб йилга, Ҳаваса берилмай, қуф уриб дилга, “Ишдамайман” демай, эрк бермай тилга, Ориятни асраш — бу қандай юмуш, “Севман” дегангн нимага Қумуш?

Қолоқ бўлганим ё — четда юрмаган, Серпал кўрмаган, “Чат”га кирмаган, Интернет, “Сотка”да қўнғил бермаган, Қийиб жинси шим ё “мини”, қўйиб “туш” — “Севман” дегангн нимага Қумуш? (Бобур Бобомурод).

СИРОЖИДДИН: Бу ерда қандайдир мантикий хато бор. Яхшилаб ўйлаб кўринг. Биров ўлган кунни байрам қилиш тўғрими?

ШАВКАТ: Аслида бу бошқа эътиқод вакилларининг айёми. Биз уларни ҳурмат қиламиз ва ўз қадриятларимизни қадрлаймиз.

НАРГИЗА: Бу аънананинг томир отишига одамларнинг бефарқлиги «ёрдамлашиб» юбояпти. Интернетга кирсангиз, айрим «эстрада юлдузлари» шу кун баҳонасида концертлар бериб жарақ-жарақ пул ишлаяпти. Уларнинг атрофиди-гадилар ҳам бу лўқмдан қуруқ қолишгани йўқ. Айрим ресторатор эгалари ҳам «севишганлар кунини»ни кўларга кўтаришмоқда. Хуллас, ёшларни алдаб, пулини шилишмоқда. Қаниди, бундан кўрилаётган зарар фақатгина моддий бўлса...

АЗИЗ: Нимагадир кейинги пайтда айрим ёшларимизда тақдид қилиш авж олди. «Севишганлар кунини»ни нишонлаш ҳам айнан шунинг махсули дейман. Ас-

лида севган инсонимизга фақат «севишганлар кунини»да эмас, ҳар кунни меҳр кўрсатишимиз даркор эмасмикан?!

ЎТКИР: Бу «севишганлар кунини»нинг тарқалишида миссионерларнинг қўли бор. Улар одамлар ҳаётига ҳар хил бўлмағур одатларни киритишга ҳаракат қилишади. Бунинг учун уларга «кимлардир» яхшигина пул тўлаб туради. Бу муаммо нафақат ислом мамлакатлари, балки Европанинг ҳам «бош оғриғи».

ШОХРУХ: Умуман олганда, одамда доимо ақл бирламчи бўлиши керак, ҳиссиёт эмас! Ҳиссиёт ақлдан устун турса, буни охирик, деб ўйлайман.

ЮЛДУЗ: Бу кунни байрам қилиш гоёсини бизга четдан киритишга ҳаракат қилинмоқда. Эшитишимча, гул савдоси тижоратчилари, шоу бизнес билан шуғулланадиганлар бунинг тарғиботчилари экан.

ХУРШИД: Авлиё Валентин бизга қандайдир авлиёллик кўрсатганими? Ёки бизнинг авлиё боболаримизданми? Бизнинг ўз боболаримиз, аллоамларимиз камми? Мен 14 февраль кунини оиламиз кутубхонасига суратли “Бобурома” китобини сотиб олмоқчиман. Чунки ул зот – менинг ҳам боболарим.

РУСТАМ: Бошқаларнинг боболарига чалғимай, ўз боболаримизни қадрлашимиз керак. 14 февраль – Заҳириддин Муҳаммад Бобур бобомизнинг таваллуд кунини. У кишининг таваллуди интернетда дунёнинг буюк зотлари қаторида турибди. Ўша кунни ҳар биримиз Бобурнинг лоақал битта ғазалини ёд айтсак, у кишининг руҳларини шод қилган бўлардик.

МУНОСАБАТ ЛАҲЗАСИ

“Севишганлар кунини”. Қулоққа, юракка сарёғдек ёқимли, лекин миллат маънавияти, ахлоқи, саломатлигига ҳалокатли “фестиваль”. Бу “байрамда” “Юксак маънавият – енгилмас куч” китоби бизни огохлантирган аломатларнинг ҳаммаси муҳассам. Китобда “Табиийки, **оммавий маданият**” деган **никоб остида ахлоқий бузуқлик ва зўравонлик, индивидуализм, эгоцентризм** гоёларини тарқатиш, керак бўлса, шунинг ҳисобидан бойлик орттириш, бошқа халқларнинг неча минг йиллик аънава ва қадриятлари, турмуш тарзи-

нинг маънавий негизларига бепи-сандлик, уларни кўпоришга қаратилган хатарли таҳдидлар одами ташвишга солмай қўймайди”, дейилиди. Гофиллик – қуролсизлик, огохлик – қуролланганлик, дейдилар. Тафаккур қилсак, “севишганлар кунини” деб тарғиб қилинаётган байрамда юқорида бизни огохлантирган матнда таъкидланган тўрт таҳдиднинг ҳар бирига мисол топса бўлади: **1. Ахлоқий бузуқлик ва зўравонлик** (аёлга соф инсоний муҳаббат билан эмас, жинсий севги объекти сифатида қараб. Буни кўз-кўз қилиш. Ёшларнинг руҳий дунёсини издан чиқариш). **2. Индивидуализм, эгоцентризм** гоёларини тарқатиш (билганинни қил. Бир марта яшайсан. Лаззатлан. Бошқалар билан ишинг бўлмасин. Улар ҳам билганини қилсин, деган қарашни урф қилиш). **3. Шунинг ҳисобидан бойлик орттириш** (сон-саноксиз диск, валентина-ларни чоп қилиб, сотиш, шоу, концертлар ташкил қилиш ва бирданга мўмай даромад олиш). **4. Бошқа халқларнинг неча минг йиллик аънава ва қадриятлари, турмуш тарзининг маънавий негизларига бепи-сандлик, уларни кўпориш** (ота-боболаримизнинг онгу тафаккурида минг йиллар давомида шаклланиб, сайқал топган ор-номус, уят ва андиша, шарму ҳаё, ибод ва ифбат каби юксак ахлоқий туйғу ва тушунчалар, қадриятларни йўқ қилиш. Уларнинг ўрнига бирорта халқ тан олмаган, кўп мамлакатларда тақиқланган ахлоқсизлик аънаволига ёшларимизни ўргатиш, ёшларимиз маънавий оламининг дахлсизлигини бузиш).

Хар йили “севишганлар кунини” ҳақида фикр қўтарилган лаҳзада ёш йигит-қизнинг ўз фикр-муносабати уйғонади. Ана шунда улар: “Ҳақиқий, пок, инсоний муҳаббат одобини бой маънавий меросимиздан биламан. “Севишганлар кунини”ни нишонлашни кимлар тарғиб қилаётир? “Нега?” “Бундан кимга фойда, кимга зарар?” “Шулардан келиб чиқиб, мен ҳозир қандай йўл туттишим керак?”, деган саволлар билан қутиб олсалар, адашмайдилар. Тенгдошларини ҳам огохлантисалар, нур устига нур.

Зеро, “севишганлар кунини” қип-қизил юракчаларга ёзилган чиройли, бировлар ёзиб берган “изҳор”лари билан адаштириши мумкин.... Огоҳ бўлайлик.

Муҳаммад ҚУРОНОВ

● БАНК ТИЗИМИ

АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

МАРКЕТИНГ ХИЗМАТИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРМОҚДА

XXI аср ҳаётиимизга “ахборот технологиялари асри” номи билан кириб келди. Зеро, у халқ ҳўжалигининг барча соҳаларида кенг қўлланилмоқда. Иқтисодиётнинг катта қисмини ташкил этадиган банк тизими мижозларга замон талабидан келиб чиқиб, янги ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланган ҳолда хизмат кўрсатмоқда. Ахборот-коммуникация технологияларининг ривожланиши, ўз навбатида, банклардан янада автоматлаштирилган бошқарув тизимини такомиллаштиришни, ҳам банк, ҳам мижоз манфаатига мос келадиган асосда фаолият юритишини тақозо этмоқда.

Маълумки, Ўзбекистон Республикасининг банк тизими жаҳон молиявий-иқтисодий инкирози даврида баъзи бир хорижий банкларга нисбатан муштакам ва барқарор молия тизими эканлигини кўрсатади. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов ўзининг “Жаҳон молиявий – иқтисодий инкирози. Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари” китобида бу ҳақда шундай ёзади: “Ўзбекистон ўзининг мушаккил тараққиёти даврида қисқа муддатли спекулятив кредитлардан воз кечиш, чет эл инвестицияларини узоқ муддатли ва имтиёзли

фоиз ставкалари бўйича жалб этиш тамойилига доимо амал қилиб келмоқда. Шуни ҳам қайд этишни истардимки, қарзни ўз вақтида қайтара олишга қатъий ишончимиз ва кафолатимиз бўлганда пайтларда муайян лойиҳаларни кредитлаш бўйича айрим тақлифлардан воз кечган ҳолатларимиз ҳам бўлди.

Тижорат банклариимизнинг ташқи мажбуриятлар бўйича тўловларининг ҳолати ва ҳажми масаласи бўйича сўз юритганда ҳеч қандай ҳавотирга ўрин йўқ. Бу ҳам республикаимиз банк тизими тарзда химояланганини кўрсатади. Ўзбекистон ўзининг ишончли ва тўлов қобилиятига эга ҳамкор эканлини, мамлакатимизда чет эл сармоясини жалб этиш бўйича ҳар томонлама қулай шарт-шароитлар яратилганини амалда исботламоқда.”

Мамлакатимизда банк ишини янада такомиллаштириш борасида бир қатор тегишли меъёрий ҳужжатлар қабул қилинди. Ўзбекистон Республикасининг “Нақд пулсиз ҳисоб-китоблар тўғрисида”ги, “Банк сирини тўғрисида”ги қонунари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Фуқароларнинг Ўзбекистон Республикаси тижорат банкларидаги омонатларини химоялаш кафолатларини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Фармойиши ҳамда “Нақд пул маблағларини жалб қилиш ва унга бўлган эҳтиёжни таъминлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги, “Банк тизимининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва унинг инвестициявий фаоллигини қучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги, “Банк пластик карточкаларидан фойдаланган ҳолда ҳисоб-китоб тизимини ривожлантиришни рағбатлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорлари шулар жумласи-

дан. Бу ҳужжатлар банк соҳасининг янада раванқ топишига ҳамда оптимал тузилмасини яратишга хизмат қилади.

Маълумки, бозор иқтисодиёти шароитида барча соҳаларда, шу жумладан, банклар ўртасида ҳам рақобат кучаяди. Бу ўз навбатида банклардан бенчмаркинг молиявий – иқтисодий рақобатчи ташкилотларнинг ҳисоботи билан таққослаш тизимини янада такомиллаштиришни талаб этади.

Банк тизимида ҳам биринчи галдаги вазифа бошқа соҳалардаги каби иш самарадорлигини оширишдир. Бунга эришиш учун энг аввало, ички ва ташқи маркетинг йўлга қўйиш талаб этилади. Ички маркетинг кадрларни тўғри танлаш, уларнинг малакасини мунтазам ошириб бориш, меҳнатини муносиб баҳолаш, яъни уларни мунтазам рағбатлантириш, моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаб туриш ва бошқаларни ўз ичига олади.

Бозорни ўрганиш, у билан боғлиқ ахборотларни йиғиш, унинг асосида янги хизмат турларини жорий этиш, банк хизматидадан фойдаланаётган мижозларни сақлаб қолиш ва янги мижозларни жалб қилиш, уларга яқка тартибда ёндашиш, буюртмалар қабул қилиш ва уларнинг ўз вақтида бажарилишини таъминлаш ва мижозлар билан бўладиган бошқа муносабатлар ташқи маркетингнинг асосий вазифаларидир.

Бугунги бозор олдинги бозорлардан кескин фарқ қилади. У бевосита замонавий технологиялар, глобаллашув жараёнлари таъсирида узлуksиз ўзгариб бормоқда. Шуни айтиб ўтиш жоизки, ахборот технологияларининг жадал ривожланаётгани, кўрсатилаётган хизматларнинг маънавий эскириб бораётгани ҳамда мижозларга турли хилдаги оммабон нархларда хизматларнинг тақлиф этилаётгани, янгидан-янги маркетинг-менежмент муаммоларини вужудга келтирмоқда. Глобаллашув ва бозордаги кучли рақобат мижозларга ҳам, хизмат кўрсатувчи ташкилотларга ҳам бирдек таъсир этмоқда. Бунинг натижасида юз берадиган ўзгаришлар ҳамда мижозларнинг тобора ортиб бораётган талаблари бошқарув тизимини ва тамойилларини такомиллаштиришни тақозо этмоқда. Шундай экан, банклар ўз маркетинг-менежмент сиёсатини молия бозорига ва бозор тизимида рўй бераётган ўзгаришларга мослаб олиб бориши лозим.

Жаҳонгир ШУКУРОВ,
Тошкент Давлат
иқтисодиёт универси-
тети талабаси

МАЪНАВИЯТ

(Давоми.
Боши 1-бетда)

● 9 ФЕВРАЛЬ — АЛИШЕР НАВОЙЙ ТАВАЛЛУД ТОПГАН КУН

ҚУЁШЛИҚ ИСТАСАНГ КАСБИ КАМОЛ ЭТ

Навоий даҳоси шу қадар буюкки, унинг фақат шахсий ҳаёти, ҳаёт тарзининг ўзи ўрناк ва намуна мактаби бўла олади. Аслида буюк шоир ва аллома комилликнинг ҳам муносиб намунасидир.

Ҳазрат Навоий «Фарҳод ва Ширин» достонининг ниҳоясида, жумладан, шундай дейди:

*Қуёшлиқ истасанг касби камол эт,
Камол ар касб этарсен, бемалол эт.*
«Касби камол этмок» иши биринчи навбатда улуг Ҳазратнинг ҳаёт тарзи бўлганлигини қайд этмок керак. Буюк мутафаккир қайси бир ишга қўл урган бўлса, уни то ҳадди аъло-сига етказмагунча кўнгиллари хотиржам бўлган эмас. Бу аллома адибнинг қолдирган илмий, тарихий, бадий меросида, замондошларининг қайд ва хотираларида, олимларимизнинг кузатиш ва тадқиқотларида кўп мартаба таъкидланган. Мухтарам Президентимизнинг Навоий ҳақида гапира туриб: «**Агар бу улуг зотни авлиё десак, у авлиёларнинг авлиёси, мутафаккир десак, мутафаккирларнинг мутафаккири, шоир десак, шоирларнинг султони**» деган мулоҳазалари бу силсиладаги энг нодир ва муносиб хулосалардан биридир.

«Касби камол этмок» Навоий асарларининг барчасида қизил ип бўлиб ўтадиган бош ғоялардан биридир. Мана уларнинг бири:

*Камол эт касбим, олам уйидин,
Сенга фарз ўлмаганг тамнок чиқмоқ.
Жаҳондир нотаоман ўтмак байиқ
Эрур ҳаммомдин попоқ чиқмоқ.*
Олам уйи — бу дунёдир. Инсон зотики бор, бу дунёда муносиб тарзда яшамоғи жоиз. Ундан кўнгилдаги қирлар билан чиқиб кетмок ярашиқ-сиздир. Ахир инсон ҳаммомга нима учун қиради. Албатта, ўзидаги, баданидаги қирлардан қутулмок учун. Одам дунёда шундай яшамоғи керакки, натижада унинг ўзи инсонга хос бўлган нотаомонликлар, охишликлар, қусур ва камчиликлардан тўла фориг бўлсин.

Навоий шахсиятида олам ва одамга нисбатан ўткир ва холис нигоҳ билан қараш, уларнинг яхлитлиги ва бардавонлиги учун инсон масъулиятининг юксаклигини узлуқсиз равишда таъкидлаш хосдир. Зеро, оламнинг яратилиши ҳам аслида инсон учун бўлган. Инсоннинг ўзи, унинг сўйқадас ва мўътабарлиги энг олий қадриятдир:

*Борчасини гарчи латиф айладинг,
Борчадин инсонни шариф айладинг.*
Навоий назарида инсон сутканинг йигирма тўрт соати давомида фақат

ҳалоллик, адолат, тўғрилиқ ҳақида ўйлаши ва уларни амалга ошириш билан банд бўлмоғи муносиб:

*Игирми тўрт соат кеча-кундуз,
Игирми тўрт дам урсам нафас туз.*
Навоийнинг қаламга олган мавзу ва ғоялари инсоният ақлини шошириб қўяди. Уларнинг чеку чегарасини бир қарашда қамраб олиш қийин, балки мумкин эмасдай туюлади. Зеро, уларда:

*Фохтадин қумрую бўлбулгача,
Балки шажар яфроғидин гулгача,*
(фохта — сайроқи қушлардан бири, шажар-дарахт) яъники олам ҳодисаларининг қаттасидан энг кичиғигача қамраб олинганини кўриш қийин эмас.

Меванинг ҳам пўсти, ҳам мағзи бўлади. Одамда-чи?

*Меваиғ мағз ўлса бўлур пўст ҳам,
Кимсага ҳам душман ўлур, дўст ҳам.*

Алишер Навоий турли ижтимоий табақаларнинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида ҳам тақдорланмас мушоҳадалари кишида ҳайрат ва ҳавас туйғуларини уйғотади. Жумладан, дехқонлар ҳақида уларни улугловчи мулоҳазалар эътиборни тортади: «Дехқонки дон а сочар, ерни ёрмок йўли билан ризқ йўлин очар. . . Олам маъмуриғи алардин, олам аҳли масрурлиғи алардин. Ҳар қаён қилсалар ҳарокат, элга ҳам кут еткурур, ҳам баракот».

Олимлар ҳақида гапирар экан, Навоий уларнинг рутба ва мартабасини улуг тутиб, уларнинг жамият ижтимоий-маънавий ҳаётида тутган ўринларига юқори баҳо беради:

*Бироким қилса олимларга таъзим,
Қилур гўёки пайгамбарга таъзим.*

Навоий ҳадиси шарифлар силсиласида «олимлар пайгамбарларнинг ворисларидир» деган гўзал бир намунанинг борлигини ҳам қайд этади. Навоий назарида инсонни улугликка етаклайдиган асосий манба ва омиллардан энг мўтабари билимдир. У Искандарнинг «бахру байт»ни қўлга киритишнинг ҳам асосини ундаги олимлик, билимдонлик билан боғлайди. Мирзо Улугбекнинг шаъну шавкатини ҳам подшоҳлик билан эмас, балки олимлик билан белгиланишини алоҳида таъкидлаб кўрсатади:

*Темурхон наслидин султон Улугбек,
Ки олам кўрмади султон анингдек.
Анинг абнойи жинси бўлди барбод,
Ки давр аҳли биринин айламас ёд.*
*Валек ул илм сори топти чу даст,
Кўзи олинда бўлди осмон наст.*
*Расадикм боғлағиш — зеби жаҳондур,
Жаҳон ичра яна бир осмондур.*

Навоий Хамсачилиқда кўпчилиكنинг уриниб кўргани, аммо улар қўлга киритган натижаларнинг арзимас бўлиб қолганини фавқуллода мисраларда жуда аниқ, лўнда ва таъсирчан тарзда ифодалаб беради:

*Кўп киши ҳам қилди татабуу ҳавас,
Сарву гул ўтурсунга келтурди хас.*

Юқорида айтилганидай, Навоий учун инсондаги муносиб фазилатлар унга қўрқ бағишласа, муносиблари уни хор, бошқалар олдида эса эътиборсиз қилади. Масалан, хушомадгўй, бошқаларнинг олдида фақат қўл қовуштириб турадиган пасткашлар ҳақида гапириб, уларнинг бели эгилгандан кўра сингани яхшироқ дейди. Таъзимдан бошқа ишга ярамайдиган қўлнинг эса жойидан чиқиси, билагидан синиши афзалроқдир. Тил эса:

*Чун хушомад демакни бошласа кош,
Ким тутулса дами, кесилса тили.*

Хато ёзидиган котибнинг юзи эса унинг ўзи ёзган дафтар саҳифасидек қора бўлгани муносибдир.

Буларнинг барчаси адиб асарларининг қанчалик катта тарбиявий аҳамиятга молик эканлигини кўрсатиб турибди. Шундай экан, Алишер Навоий асарларини ҳар йили, мунтазам равишда чоп этиб бориш керак. Бунда фақат илмий нашрлар эмас, оммавий нашрларнинг ҳам кўпайиб боришига алоҳида эътибор бериш ўринли кўринади.

Навоий асарларининг тадқиқи, таҳлили энг керакли ва зарурий юмушлар сирасига қиради. Бу йўналишни бир зум ҳам тўхтатмаслик, ақсинча, уни янада кучайтириш заруриятини бугунги маънавий-ҳаётий эътиҳларнинг ўзи тақозо этиб турибди. Юрдошларимизнинг, айниса, ёшларимизнинг Навоий асарлари билан бевосита мулоқот қилишлари учун шароит ва имкониятларни кўпайтириш ҳам кечиктириб бўлмайдиган вазифаларимиздан ҳисобланади.

Назаримизда, Ўзбекистон телевидениеси, радиоси, матбуоти Навоий асарларининг ташвиқини ўзларининг кундалик энг муҳим вазифалари қаторига киритса, ниҳоятда маъқул ва муносиб ишлардан бири бўлар эди. Уларнинг шакли ва мазмуни ниҳоятда ранг-баранг бўлиши мумкин. Лекин уларнинг орасида Навоийнинг достонларидан, шеърларидан, ғазал ва рубоийларидан, қитъа ва туюқларидан, фард ва маснавийларидан парчалар ўқиш, уларни чоп этиш кенг тарзда йўлга қўйилиши керак.

Навоийнинг қўллаб ҳикмат ва ҳикоятлари борки, улар бадий ўқишлар учун жуда мос ва муносиб манба бўла олади. Зеро, бадий асар билан мулоқот инсон зехнини ўткирлаштиради, дилдаги ғуборларни ювади, инсоннинг эзгу ўй-фикларига қанот бағишлайди. Унинг маънавий оламига битмас-туганмас куч ва озуқа бахш этади.

Навоий асарларининг ўн беш жилдлиги, йигирма жилдлиги нашр этилди. Улар халқимизнинг маънавий бойлиги сифатида китоб жавонлардан муносиб жой олди.

Гафур Ғулум номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи 2006 йилда «Хамса» достонларини насрий баёнлари билан биргаликда чоп этди. Уларнинг нусхалари ҳам 3000 тадан, ҳолос. Ваҳоланки, бу салкам ўттиз миллионлик аҳоли учун денгиздан томчидай гап. Бу тахминан, ҳар ўттиз минг ўзбекистонликка бир дон а китоб дегани.

Бундан келиб чиқадиган хулоса шуки, Навоий асарларининг илмий

нашрларини ҳам, оммавий нашрларини ҳам кўпайтириш зарур. Буюк мутафаккир асарларининг бошқа тилларга қилинган таржималари нашрини ҳам ўйлаш муносиб кўринади.

Навоийнинг бадий мероси катта нусхаларда чоп этилиши керак. Уларнинг жанрларига кўра нашрлари ҳам қизиқарли ва фойдали бўлади.

Булардан ташқари Навоийнинг танланган асарларини йўлга қўйиш ҳам мақсадга мувофиқ бўлар эди. Масалан, «бир ғазал», «беш ғазал», «ўн ғазал», «қирқ ғазал», «юз ғазал» сингари серия ва туркумларни ташкил этишнинг бугунги маънавий-эстетик эътиҳлар билан уйғун бўлишига шубҳа йўқ. Уларда битта ғазал ёки ҳикоянинг ўзини рангли нашрлар тарзида амалга ошириш ёки битта ғазалнинг матни, луғати, насрий баёни ва илмий-оммабоп шарҳи билан нашр этиш мумкин. Худди шу ҳолатда беш, ўн, қирқ, юз ғазални ҳам оммалаштириш жамиятимиз, айниса, ёшларимизнинг маънавий эътиҳларини қондириш учун муносиб ҳаракат бўлар эди.

Бундай нашрларни рубоийлар, қитъалар, туюқлар, фардлар, ҳикматлар мисолида ҳам амалга ошириш имконлари мавжуд. Албатта, нашрлар орасида шарҳ ва насрий баёнлар билан таъминланганлари ҳам алоҳида ўрин туттиши керак.

Биз ўтмишда яратилган нодир санъат асарларини, жумладан, Навоий меросини бугунга ҳам, келажакка ҳам кўпроқ хизмат қилдиришимиз жоиз. Улар бунга камарбаста. Фақат бизда иштиёқ ва ғайрат, улардан фойдаланишдаги билимдонлик ва омилкорлик бўлса кифоя.

Бугун жаҳон ҳамжамиятида қадимги меросдан, айниса, санъат асарларидан, фалсафий, тарихий, адабий-бадий меросдан унумли фойдаланиш учун жиҳдий ҳаракатлар қўйиб бораётганини илғаш қийин эмас. Бу муаммо билан тарихчида, археологлар, филолсуфлар, санъатшунослар, филологлар шуғулланишмоқда.

Бу беҳиз эмас. Қадимий ёдгорликлар, мозий обидаларининг ҳаётимиздаги ўрни ва аҳамияти тобора кўпроқ сезилиб бормоқда. Юқорида келтирилган рақамлардан кўриниб турибдики, Навоий асарлари мисолида ўтмишда яратилган маданий-маърифий меросимизни ўргатувчиларнинг салмоғи оз эмас. Нашр этилган шунча китоблар, шубҳасиз, ўқилмоқда. Бизнинг асосий истагимиз ва бош мақсодимиз ҳам мана шундай китобхонлар қаторида навоийхонларнинг сонини, уларнинг умумий салмоғини янада оширишдан иборатдир.

Навоийнинг адабий меросида ёшларнинг онгу шуурини миллий-маънавий қадриятлар билан бойитишнинг улкан манбалари мужассамланган экан, буюк мутафаккир ижодининг таълим жараёнларидаги ўрганилишига янада кўпроқ эътибор қара-

тиш ҳам жоиз. Назаримизда, биз бу борадаги имкониятлардан ҳали-ҳануз тўла фойдалана олаётганимиз йўқ.

Навоий билан ошнолик фарзандларимиз учун илк болалиқдан, оиладан бошланмоғига ҳаракат қилиши мизни замон, бугунги маънавий эътиҳларнинг ўзи тақозо этмоқда. Демак, оила даврасиданоқ Навоий асарларини ўқиш, ўрганиш имкониятларини излашимиз ва кўпайтиришимиз керак.

Бошланғич синф дарсликларига, дарсларида, синфдан ташқари ишлар силсиласида бу имкониятнинг ўзига хос жиҳатларини топиш методист олимларимизнинг кечиктириб бўлмайдиган вазифалари қаторида турибди. Фақат она тили, ўқиш, адабиёт дарсларида эмас, бошқа ўқув предметлари воситасида ҳам уларга алоқадор ҳолда Навоий асарларини ўқиш ва ўрганишни йўлга қўйиш мақсадга мувофиқ.

Болаларнинг турли ёш даврларига хос ва мос бўлган нашрлар устида бош қотириш уларнинг маънавий тарбияларини тўғри йўлга қўйишнинг энг муҳим, пухта, натижаси олдиндан қароватланган омилларидан бири бўлишига шубҳа йўқ. Фарзандларимиз ҳеч бўлмаганда бир кунда бир марта Навоийнинг бир сўзига, гапи, ҳикмати ёки асарига рўпара бўлишини уларнинг ҳаётий-маънавий эътиҳлари даражасига кўтариб чиқишнинг уйдасидан чиқмоғимиз ҳам фарз, ҳам қарз бўлиб турибди.

Олий таълимда ҳам Навоий ҳаёти ва ижодини ўрганишга оид махсус курс ва махсус семинарларни жорий этиш мақсадга мувофиқ бўлади. Бу жиҳатдан Низомий номидаги ТДПУ таърибаси яхши мисолдир. Бу ерда барча нофилологик факультетлар учун 22 соатлик махсус курс жорий этилган. Бу таъриба бутун республикамиз олий ўқув қорларига оммалашса, айни муддао бўлар эди.

Ўрни келганда айтиш жоизки, Навоий асарларининг мукаммал нашрини лотин ёзуви асосидаги ўзбек алифбоси асосида қайта нашр этиш ҳам жуда долзарб бўлиб турибди. Мана шу қайта нашрда буюк мутафаккир асарлари тиражининг реал эътиҳлар билан уйғунлигига эътибор бериш жуда ярашиқли бўлар эди.

Президентимиз Ислам Каримов кўрсатиб ўтганларидек: «**Алишер Навоий халқимизнинг онги ва тафаккури, бадий маданияти тарихида бутун бир даврни ташкил этадиган буюк шахс, миллий адабиётимизнинг тенгсиз намоянаси, миллиятимизнинг гурури, шаъну шарафини дунёга тараннум қилган ўлмас сўз санъатқори**». Таъбир жоиз бўлса, оламда туркий ва форсий тилда сўзловчи бирон-бир инсон йўқки, у Навоийни билмаса, Навоийни севмаса, Навоийга садоқат ва эътиқод билан қарамаса».

Божиқон ТЎХЛИЕВ,
филология фанлари доктори,
профессор

● САЙЁҲЛИК

Мамлакатимизда барча соҳаларда туб ислохотлар олиб борилмоқда. Жумладан, туризм соҳасида ҳам. Туризм соҳаси истиқлол йилларида замон талаблари даражасида ривожланиб бораётгани, мамлакатимизнинг иқтисодий тараққиётига, унинг дунё миқёсидаги обрў-эътиборини юксалтиришга самарали ҳисса қўшаётганини алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим.

Дарҳақиқат, ўлкамизга хорижий мамлакатлардан келаётган сайёҳлар сони йил сайин ошиб бормоқда, янгидан-янги сайёҳлик йўналишлари очилмоқда, сервис хизмати тобора яхшиланмоқда.

Президентимиз «Юксак маънавият — энгилмас куч» асарида таъкидлаганидек: «Бизнинг қадимий ва гўзал диёримиз нафақат Шарқ, балки жаҳон цивилизацияси бешикларидан бири бўлганини халқро жамоатчилик тан олмақда ва эътироф этмоқда... Бу кўхна тупроқда миллодгача бўлган даврда ва ундан кейин қурилган мураккаб сув иншоотлари, ҳали-ҳануз ўзининг кўрку тароватини сақлаб келаётган осори-атиқаларимиз қадим-

қадимдан ўлкамизда дехқончилик ва ҳунармандчилик маданияти, меъморлик ва шаҳар-созлик санъати юксак даражада ривожланганидан далолат беради. Мамлакатимиз ҳудудида мавжуд бўлган тўрт мингдан зиёд моддий-маънавий обида умумжаҳон меросининг ноёб намунаси сифатида ЮНЕСКО рўйхатида киритилгани ҳам бу фикрни тасдиқлайди».

Улуг аждодларимиз қолдирган бой тарих, муборак қадам-жолар, тарихий обидаларни кўриш дунё сайёҳларининг азалий орзуси бўлиб келган. Бунинг учун фақат истиқлол йилларидагина кенг имкониятлар эшиғи очилди. Ушбу имкониятлардан самарали фойдаланиш

ЭКОТУРИЗМ

ЎЗБЕКИСТОН БУ СОҲАДА КАТТА ИМКОНИЯТ ВА САЛОҲИЯТГА ЭГА

мамлакатимиз иқтисодиётини мустаҳкамлаши, унинг жаҳон ҳамжамиятидаги ўринини янада ошириши шубҳасиз.

Қолаверса, ўлкамиз табиатининг ўзига хослиги ва ранг-баранглиги ҳам кўпчиликини хайратда қолдиради. Бу ерда бир пайтинг ўзида чексиз саҳроларни ҳам, ям-яшил водийлар, баланд қорли тоғлар, ясси текисликлар, суви мўл дарё ва сув ҳавзаларининг бетакорр гўзаллигини ҳам учратиш мумкин. Мамлакатимиздаги ажойиб географик ва табиий шароитлар экологик туризмни ривожлантириш учун жуда қўлайдир.

Ўзбекистон бой туристик ва экотуристтик имкониятларга эга. Айниса, чет эллик сайёҳлар учун ўлкамизнинг бой тарихий мероси, архитектура, археология, табиат ва монументал ёдгорликлари, табиат қўйнига, жумладан, тоғ бағрига саёҳат, альпинизм, агротуризм каби туризм турлари жуда қизиқарлидир.

Ўзбекистонда экотуризмнинг ривожланиши нафақат илм-фан, маданият, маърифат, табиати муҳофаза қилиш, экотуристларни она табиатимизга жалб этиш, ноёб ўсимликлар, ҳайвонот дунёсини сақлаш ва кўпайтириш муаммоларини ҳал қилиш, балки иқтисодий масалалар — маҳаллий халқнинг ижтимоий шароитини янада яхшилаш, уларни янги иш ўринлари билан таъминлаш ва Ватанимиз иқтисодиётининг ўсишига ҳам катта ҳисса қўшади. Ўзбекистонда нафақат дунёга машҳур, чет эл сайёҳларини жалб қилувчи Самарқанд, Бухоро, Хива, Термиз, Тошкент ва Шахрисабз каби қадимий шаҳарлар, тарихий ёдгорликлар, балки бетакорр гўзал табиат, адоксиз ландшафт (саҳро, чўладир, тоғ, пасттекислик)лар, хилма-хил ва ноёб ўсимликлар, ҳайвонот дунёси, нодир ва дунё аҳамиятига молик бўлган археологик топилмалар, палеонто-

логик қолдиқлар, дунёда кам учрайдиган геологик кесимлар, 800 дан ортиқ табиий ёдгорликлар мавжуд.

Мамлакатимизда муҳофаза этилаётган табиий ҳудудлар таркибида 2164 км² майдонни ташкил этган 9 та давлат қўриқхонаси, 6061 км² майдонга эга 2 та миллий боғ ва ноёб турларга кирувчи ҳайвонларни кўпайтириш Республика «Жайрон» эко-маркази, 12186 км² ўринга эга бўлган 9 та давлат буюртма-хонаси мавжуд. Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларнинг умумий майдони 20520 км² ёки Ўзбекистон ҳудудининг 5,2 фоизини ташкил этади.

Ўзбекистон экотуристтик салоҳиятининг яна бир ўзига хос жиҳати шундаки, мамлакатимизда табиатдаги рельеф шаклларининг тоғ, текислик, чўл, адир, дашт каби барча қўринишлари мавжуд. Фарғона водийси, Бўстонлик, Зомин, Ургут, Китоб, Бойсун, Шаҳри-

сабз каби ҳудудларда тоғ, спорт, экотуризм ва рекреацияни ривожлантириш учун етарли шарт-шароитлар бор. Республикада 300 дан ортиқ рекреация аҳамиятига эга шифобахш минерал ерости сувларининг 121 тасидан аҳоли саломатлигини тиклаш борасида фойдаланилмоқда.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Марказий Осиё минтақасининг ўртасида, экотуризм-ривожланиши учун қўлай бўлган транспорт-географик майдонда жойлашган. Ўзбекистон турли хилдаги замонавий транспорт ҳамда транспорт коммуникация алоқа йўллари билан боғланган бўлиб, ўзининг халқаро туризм салоҳияти бўйича жаҳон миқёсида олдинги ўринларда туради.

Мамлакатимизда экотуризм босқичма-босқич ривожланиб бормоқда. Президентимиз Ислам Каримов Сингапур Республикасида давлат таширифи арафасида шу мамлакатнинг марказий нашрларидан бири «TODAY» («Бугун») газетаси муҳбирининг саволларига берган жавобларида: «Гўзал географик ва табиий шароитлар республика ҳудудида экологик туризмни ривожлантириш учун гоёта қўлайдир. Бу борада мамлакатнинг тоғли ҳудудларида жойлашган, замонавий жиҳозланган сайёҳлик мажмуаларида қишки ва ноёб сайёҳлик дас-турлари ташкил этилган. Сайёҳликнинг янги йўналиши — йирик қўриқхоналар ва боғлар ҳудудида ташкил этилган табиатшунослик туризми ривожланмоқда», дегандилар.

Дарҳақиқат, жонаҳон Ўзбекистонимизда экотуризм салоҳияти ниҳоятда катта ва уни жадал суръатлар билан ривожлантириш учун барча имкониятлар мавжуд. Фақат бу имкониятлардан оқилона ва самарали фойдаланиш лозим.

Жўрабек ХИДИРОВ

● КЎРГАЗМА АЖДОДЛАР ЁДИ

Ўзбекистон Бадий академиясида мусаввир Темур Саъдулланнинг «Аждодларимизни эслаб» деб номланган шахсий кўргазмаси очилди.

Рассом Ватан, ҳаётга муҳаббат, боболаримиз қолдирган маданий ва маънавий меросни талқин этган рангтаъбир, китоб графикаси йўналишидаги ижод намуналари билан санъат ихлосмандлари кўнглидан жой олган.

Устоз мусаввир Чингиз Ахмаров билан биргаликда Самарқанддаги «Юлдуз» чойхонаси, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Санъатшунослик институти биноси, Бухородаги Абу Али ибн Сино номидаги Маданият саройини деворий суратлар билан беэган. Ибн Сино таваллудининг 1000 йиллиги муносабати билан «Афсона» чойхонаси деворларига тўққизта сурат ишлаган. 1991 йилда эса Навоийнинг 550 йиллик таваллуди муносабати билан Адабиёт музейининг «Хамса» зали деворларида бешта деворий рангтаъбир паннолар композициясини яратди.

Адабиёт музейи ва Темурийлар тарихи давлат музейида рассом мўйқаламига мансуб асарлар намойиш этилган. У яратган суратлар Бадий кўргазмалар дирекцияси фондида, Ўзбекистон ва чет эл мамлакатлар шахсий коллекцияларида сақланади. Маъжур кўргазма экспозициясидан рассомнинг 30 га яқин асарлари ва беэган китоблари ўрин олган.

Инобат ЭГАМКУЛОВА

ЖАРАЁН

Мамлакатимизда келажакимиз эгалари бўлмиш ёш авлодни ҳар томонлама билимли, маънан етук ва жисмонан соғлом қилиб тарбиялашга устувор вазифа сифатида қаралмоқда.

Муҳтарам Юртбошимиз таъкидлаганларидек, ниманики ўз олдимишга мақсад қилиб қўймайлик, қандай буюк ишларни амалга оширишга интилимлик, барча олижаноб ҳаракатларимиз негизда, барча эзгу ниятларимиз замирида фарзандларимизни ҳам жисмонан, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом қилиб ўстириш, уларнинг бахту саодати, фаровон келажagini кўриш, дунёда ҳеч кимдан кам бўлмайдиган авлодни тарбиялаш орзуси мубассамдир. Юртимизда ёшларнинг соғлом, баркамол вояга етишларини таъминлаш ва саломатлик гарови бўлган спорт билан шуғулланишлари учун замонавий спорт мажмуаларини барпо этиш ишларининг жадвал ривожланаётганлиги ҳам ўз самарасини бермоқда.

Спорт ҳақида гап кетар экан, унинг нафис турларидан саналган бадий гимнастикага алоҳида тўхталиб ўтиш жоиздир. Юртимизда кейинги йилларда спортнинг ушбу тури муваффақият қозонмоқда. У орқали қизларимиз нафақат мамлакатларимизда, балки жаҳон миқёсида танилмоқда.

Сирдарё вилоятида бадий гимнастикани ривожлантириш борасида диққатга сазовор ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, туман ва шаҳарларнинг биттадан касб-хунар коллежлари, умумтаълим мактаблари ва мактабгача тарбия муассасаларида намунавий бадий гимнастика заллари ва хоналари барпо этилди. Зал ва хоналар бошлар спортини ривожлантириш жамғармаси вилоят бўлими то-

БАДИЙ ГИМНАСТИКА

НАФИС СПОРТ ЖОЗИБАСИ

монидан зарур спорт ва мебель жиҳозлари билан тўлиқ таъминланди. Ҳозирги кунда вилоятдаги 165 та спорт секцияларида 5300 нафардан зиёд қизлар бадий гимнастика билан шуғулланоқда.

Тарбия масканимизда бадий гимнастика зали мавжуд, дейди Мирзобод туманидаги 3-“Юлдузча” мактабгача тарбия муассасаси мудири Барно Жумаева. - 50 нафар тарбияланувчи бу нафис спорт тури билан шуғулланади. Қизалоқларнинг жисмоний ва маънавий жиҳатдан баркамол бўлиб вояга етишларида бадий гимнастиканинг аҳамияти бекиёс даражада катта бўлмоқда.

Мудира ҳамроҳлигида бадий гимнастика машғулотлари жараёнини кузатдик. Чор-атрофдаги шўх мусика садолари таралади. Бир хил либосдаги қизалоқлар мусикага ҳамроҳ рақс тушади. Рақс, мусика каби санъат турларининг уйғунлиги жажжи қизалоқларда мусикани англаш, ритмни ҳис этиш, ажойиб оҳанглар қанотида нафосат билан ҳаракатланиш қобилиятини ривожлантиради. Яна бир ижобий жиҳати ёшларимизга миллий куй ва рақс усулларидан хабардор бўлиш имконини бериб, уларда санъатга бўлган иштиёқни қучайтиради. Дилларга завқ-шавқ бағишлаб, гўзал ҳис-туйғуларга ошувта элади. Муҳтарам

Юртбошимиз спорт билан мусика уйғунлашувига баҳо бериб “Спорт билан мусика чамбарчас боғлиқдир. Спорт танани пишитади, чинқитиради, иродани мустаҳкамлайди. Мусика кўнглини поклайди, руҳни тетиклаштиради, спорт бу маданият демокдир. Спортчи мусикани яхши билса, мусикачи спорт билан шуғулланса, қандай яхши” деган эдилар.

Сирдарё туманидаги 9-умумтаълим мактабида бўлганимизда ҳам бу таълим масканида рақс санъати ва спортнинг уйғунлигига гувоҳ бўлдик. Мактабда ушбу нафис спорт тури билан шуғулланаётган 20 нафар ўқувчи қизлар учун барча шарт-шароитлар

муҳайё этилган. Замонавий гимнастика анжомлари билан жиҳозланган кенг, ёруғ, иссиқ спорт зали ёшлар билан гавжум. Улар мураббийлари Ойлархон Тойлоқовадан бадий гимнастика сирларини пухта ўрганоқдалар.

Бадий гимнастика билан шуғулланиш қизларимизни нафақат жисмонан соғлом, балки маънан етук бўлиб камолга етишлари ҳам замин ҳозирлайди, дейди мактаб директори Санобар Саломова. - Буспорт тури билан шуғулланган қизларимиз тобора гўзаллашиб, қад-қоматлари тик, дунёқарашлари кенг, билимлари эса юқори бўлаяпти. Бадий гимнастикага меҳр қўйганлар сафи тобора кенгаймоқда. Ота-оналар ҳам бундан беҳад мамнун. Ахир ҳар қандай ота-она ҳам фарзандлари камолотидан, унинг ютуғидан қувонади-да.

Биз бир гуруҳ мутахассис шифокорлар билан мулоқотда бўлганимизда улар бадий гимнастика билан машғул бўлиш ёш ривожланаётган организм учун жуда фойдали эканлигини таъкидладилар. У юрак, қон-томир ва нафас олиш тизимининг меъёрида ишлашига ёрдам берад экан. Бу нафис спорт тури инсоннинг жисмоний фаоллигини ошириб, организм имунитетини қучайтиради. Саломатлиқни яхшилаб, қад-қоматни расо элади.

“Соғлом она - соғлом бола” гояси замирида, мазмун-моҳиятида ҳам айнан шу жиҳатлар ўз аксини топган. Спортнинг энг нафис тури ҳисобланган, қизларимизнинг саломатлигида муҳим ўрин тутадиган бадий гимнастиканинг юртимизда кенг ривожланаётгани қалбларга гурур бағишлайди.

Мамлакатимизнинг қишлоғу шаҳарларида соғлом келажак моҳиятини чуқур англаб етган қўлаб қизларимиз ушбу спорт тури билан қизиқиб, астойдил шуғулланаётганлари барчамизни беҳад қувонтиради.

Анонбўй НОРКУЛОВ,
“Milliy tiklanish” мухбири

ДАВР ВА АМАЛИЁТ

Бозор инфратузилмасини такомиллаштириш, унинг айрим элементлари самарадорлигини ривожланган мамлакатлар даражасига етказишга интилим олдимишга қўйган олий мақсад — ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти мезонларига тўла мос келадиган омилардан саналади.

МАЛАКАЛИ КАДРЛАР

СОҲА РИВОЖИНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ

Жамият тараққиётига бевоҳита таъсир қилувчи ҳамда бозор иқтисоди муносабатларининг муҳим элементларидан бири — суғурта бозоридир.

Суғурта бозорини ривожлантириш бугунги куннинг энг муҳим вазифалари сирасига киради. Шу сабабли мамлакатимизда унга мунтазам эътибор қаратиб келинмоқда.

Суғурта хизматлари бозорини янада кенгайтириш, унинг ташкилий-ҳуқуқий негизларини мустаҳкамлаш соҳасида амалга оширилаётган ишларимиз салмоқли натижалар бермоқда. Бугунги кунда мамлакатимизда 32 та суғурта, 1 та қайта суғурта-лаш компанияси, 3 та брокерлик, 1 та актуар ташкилот, 1 та суғурта сюрвер ва 5 та ассистанс компаниялар муваффақиятли фаолият олиб бораётганлиги ва улар томонидан юридик ва жисмоний шахсларга катта ҳажмдаги суғурта хизматлари кўрсатилаётгани, тадбиркорликнинг ривожлантирилишида суғурта хизматлари ролининг доимий равишда ортиб бораётгани бу соҳадаги ишларимизнинг ижобий натижаларидандир.

Янги давр ва шароит суғурта бозорини янада ривожлантириш, инфратузилмасини такомиллаштиришни талаб қилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 10 апрелдаги “Суғурта хизматлари бозорини янада ислоҳ қилиш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” Қарорига мувофиқ суғурта хизматларининг рақобат бозорини янада шакллантириш, суғурта фаолиятининг замонавий турларини ривожлантириш ва сифатини ошириш, суғурталовчиларнинг капиталлашув даражасини кўпайтириш ва молиявий барқарорлигини таъминлаш, уларнинг минтақавий тармоқларини кенгайтириш, шунингдек, суғурталашни тартибга солиш усулларини такомиллаштириш мақсадида 2007-2010 йилларда Ўзбекистон Республикаси суғурта бозорини ислоҳ қилиш ва ривожлантириш дастури тасдиқланди ва муваффақиятли амалга ошириб келинмоқда.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 21 майдаги “Суғурта хизматлари бозорини янада ислоҳ қилиш ва ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорига асосан суғурта фаолиятини янада такомиллаштириш, суғурталовчиларнинг капиталлашув ва молиявий барқарорлигини ошириш, уларнинг ҳудудий тармоқларини кенгайтириш ва суғурта компанияларининг инвестицион жараёнлардаги иштирокини рағбатлантириш, суғурта хизматлари истеъмолчиларининг ҳуқуқларини самарали ҳимоя қилишни таъминлаш мақсадидаги зарур чора-тадбирлар белгиланди ва ҳаётга татбиқ қилинмоқда. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси, “Суғурта фаолияти тўғрисида”ги қонун ва бошқа ҳужжатларига қўшимча ва ўзгартишлар киритилгани, мажбурий суғурта турларини ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солишни қучайтиришга қаратилган янги қонунлар қабул қилиниши суғурта бозорининг ҳуқуқий ва моддий базасини янада мустаҳкамлади.

Суғурта хизмати кўрсатиш сифати ва самарадорлигини янада ошириш, уни жаҳон талаблари даражасига кўтариш устувор вазифалардан бирига айланган бугунги шароитда давр мамлакатимиз олий, ўрта махсус, касб-

хунар ўқув юртларида бевоҳита суғурта фаолияти билан шуғулланадиган юқори малакали ҳамда ўрта бўғин мутахассис кадрларни тайёрлашни тақозо этмоқда.

Бугунги кунда суғурта компанияларида 4 минг нафарга яқин киши раҳбар, суғурта агенти, брокер, маслаҳатчи ва эксперт сифатида фаолият кўрсатмоқда. Лекин уларнинг ҳаммаси ҳам олий ва ўрта таълим муассасаларида суғурта иши бўйича махсус таълим олган мутахассис бўлмай, иқтисодчи ёки бошқа соҳалар бўйича тайёргарликдан ўтган кишилардир.

Бизнингча олий таълим муассасаларининг бакалаврият ва магистратура босқичлари ҳамда коллеж ва лицейларда суғурта иши мутахассислиги бўйича кадрлар тайёрлаш тартиби изчил ва махсус ўқув дастури асосида ташкил этилиши лозим. Чунки суғурта фаолиятини янада ривожлантириш ва кенгайтириб бориш жараёнини кадрларни қайта тайёргарликдан ўтказиш воситаси билангина ҳал этиш қийин. Малака ошириш тизимида кўпроқ амалий жиҳатларга эътибор қаратилади. Натигада мутахассис масаланинг илмий-назарий жиҳатларини чуқур англаб етолмайди. Бундай ҳол ўша мутахассисни кундалик иш фаолиятида қўлдан кўп муаммо ва тўсқинларга дуч келишига ва, ҳатто соҳага доир нотўғри қарорлар қабул қилинишига олиб келади.

Бундан ташқари аҳоли ўртасида суғуртанинг вазифа ва моҳияти хусусида тушунириш ҳамда тарғибот ишлари олиб борилиши лозим. Тан олишимиз керак, айни пайтда ҳамманинг ҳам суғурта ҳақидаги билимларини юқори, деб бўлмайди. Ваҳоланки, суғурта бозорининг ҳар томонлама кенгайиши ва ривожланиши суғурта хизматлари ва унинг кундалик ҳаёtimиздаги ўрни ва аҳамиятини чуқур тушунириш, кенг тарғиб этиш ва англашга боғлиқ. Шунинг учун суғуртанинг иқтисодий ва ҳуқуқий асосларини ўрганиш ҳам таълим босқичлари ва дастурларида назарда тутилса фойдадан холи бўлмайди. Айниқса, иқтисодий ва молиявий йўналишдаги олий ўқув юртлари, юриспруденция йўналишида таълим берувчи олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида суғурта иши ўқув курси ва суғурта ҳуқуқи фанларидан таълим беришни мунтазам йўлга қўйиш лозим.

Бу вазифаларнинг муваффақиятли адо этилишида замонавий таълим технологиялари ва дидактикаси ютуқларини ўзида акс эттирадиган, талаба-ёшлар учун тушунарли, содда ва раван дарсликлар, қўланма ва услубий ишланмалардан иборат ўқув адабиётлари, электрон ҳамда мультимедиа ресурсларининг яратилиши муҳим роль ўйнаши ўзидан тушунарлидир.

Мамлакатимизда бозор муносабатларини янада чуқурлаштириш, бозор тамойилларини кенг жорий этиш асосида жамиятни янгилаш, мамлакатни модернизация қилиш жараёнида бозор иқтисоди инфратузилмасининг зарурий элементи саналувчи ривожланган суғурта бозорини шакллантириш, унинг ҳуқуқий ва кадрлар негизини изчил такомиллаштириш ва ривожлантириш бугунги давр талабидир.

МУТОЛИ ЮЛДАШЕВ,
иқтисод фанлари доктори, профессор
Йўлдош ТУРСУНОВ,
юридик фанлари номзоди, доцент

ДОН — РИЗҚ-РЎЗИМИЗ

Асрий анъаналаримиздан бўлган ҳашар кишиларда ўзаро меҳр-оқибат, ҳамжиҳатлик туйғусини мустаҳкамлайди. Шу қунарда маҳаллаларда, қишлоқ ва овуларда хонадонлардаги маҳаллий ўғитларни галла майдонларига олиб чиқиш, худудларни янада обод қилиш борасида амалга оширилаётган ишларда ҳам бу ўз ифодасини топмоқда.

БАРАКАСИ ЭЛГА ТАТИЙДИ

Республика “Маҳалла” жамғармаси, унинг жойлардаги бўлим ва бўлинмалари бу хайрли ишларга муносиб ҳисса қўймоқда. Натигада ҳам ризқ-рўзимиз тўқинлиги, ҳам худудларнинг саранжом-саришталиги таъминланаётди. “Маҳалла” жамғармаси ҳамда “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати томонидан маҳалла аҳли ва ёшлар иштирокида ўтказилаётган “Менинг маҳаллам — энг обод ва тоза маҳалла” кўрик-танлови бунда яхши самара бераётди.

“Ўзимиз яшаб турган хонадонни, кўча ва маҳалламизни обод ва кўркам қилайлик”, деган эзгу даъват асосида амалга оширилаётган бундай савий-ҳаракатлар маҳаллаларимизни обод қилиш билан бирга, далаларимизда пешона тери эвазига етиштирилаётган галла ривожини таъминлашда деҳқонларимизга катта қўлмек бўлмоқда. Сурхондарё вилоятидаги 681 та маҳалла фуқаролар йиғинида 344 минг 912 хонадон мавжуд. Улардан кўндал қарийб 174 тонна маҳаллий ўғит дала-ларга олиб чиқилмоқда. Бу ишларни кўнгилдагиб бажариш учун зарур шарт-шароитлар яратилган. Ҳозирги кунгача баҳамжиҳатликда қилинган ишлар эвазига 4,5 минг тоннадан ортиқ маҳаллий ўғит жамғарилди.

Ҳар дақиқадан унумли фойдаланаётган омилор деҳқонлар жамғарилган маҳаллий ўғит билан галлазорни «шарбат» усулида суғориш учун ўрлар қазийди. Ариқлар ва ўқариқларни тартибга келтирмоқда.

— Ҳамжиҳатлик ва тотувликда қилинаётган бундай хайрли ишларнинг барчаси халқимиз фаровонлигини янада юксалтириш, дастурхонимиз кўрки ва баракаси бўлган нонининг ҳар доим тўқин бўлишини таъминлашдек эзгу мақсадларга хизмат қилади, — дейди Қўмқўрган туманидаги “Гултепа” маҳалла фуқаролар йиғини раиси Нажмиддин Тўраев. — Энг обод ва тоза маҳаллалардан бири, деган шарафли номга эришган маҳалламиз ҳудудида 200 хонадондан ўнлаб тонна ма-

ҳаллий ўғит жамғарилди ва тракторлар ёрдамида “Алпомиш ўғлонлари”, “Анхор”, “Мусурмон Алиёров”, “Ак-мал Миржамол” фермер хўжалиқлари дала-ларига етказилди.

— Деҳқонларимиз азалдан об-ҳаво инжиқликларида омилкорлик билан иш тутиб, тажрибада синалган усулларни қўллаш орқали мўл ҳосил олишга эришган, — дейди Фаргона вилояти Бувайда туманидаги “Бештерак” маҳалла фуқаролар йиғини раиси Мансурхон Асқаров. — Шунинг учун маҳалламиздаги “Улуғбек”, “Қўшчинон”, “Файз” фермер хўжалиқларида ҳудудимиздаги хонадонлардан йиғилган ўнлаб тонна маҳаллий ўғитни етказиб бердик.

Навоий вилоятидаги маҳаллалар ҳам бу хайрли ишларда жонбозлик кўрсатаётди. Жумладан, Қизилтепа туманидаги “Оқмачит”, “Булоқработ” маҳаллалари аҳолиси маҳаллий ўғит жамғариш ҳамда ободонлаштириш ишларида бошқаларга намуна бўлмоқда.

Республика “Маҳалла” жамғармасидан маълум қилишларича, Қорақалпоғистон Республикасидаги “Кўнгрот”, Андижон вилоятидаги “Дардоқтепа”, “Қайирма”, Бухоро вилоятидаги “Сепатта”, Қашқадарё вилоятидаги “Янги ҳаёт”, Хоразм вилоятидаги “Незахос”, Сирдарё вилоятидаги “Аҳмад Яссавий”, Наманган вилоятидаги “Учўйлик”, Тошкент вилоятидаги “Тошлок”, “Тинчлик”, Жиззах вилоятидаги “Мустақиллик” каби маҳаллалар аҳли “Менинг маҳаллам — энг обод ва тоза маҳалла” кўрик-танловига фаол иштирок этмоқда.

...Халқимизда “ҳамжиҳатликда унум ва барака бўлади, унинг савоби бутун эл-юртга татийди”, деган гап бор. Бугун деҳқон билан баҳамти туриб, Ватанимизни янада фаровон ва обод қилишга айлантиришга ҳисса қўшаётган юртдошларимизнинг эзгу амалларида бу ҳақиқат яна бир бор ўз ифодасини топаётди.

Гулбаҳор УМРЗОКОВА,
ЎЗА мухбири

СОҒЛИК — БОЙЛИК

ОИТС

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ М.ТУРСУНХЎЖАЕВА НОМИДАГИ ТИББИЁТ КОЛЛЕЖИДА АНА ШУ ГЛОБАЛ МУАММОГА БАҒИШЛАНГАН АНЖУМАН БЎЛИБ ЎТДИ

Маълумки, ОИВ (одам имунтанқислиги вируси) инфекцияси бугунги кунда деярли барча минтақаларда учрайди. Бутунжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти ва Бирлашган Миллатлар Ташкилоти учун бу биринчи даражали муаммога айланган. ОИТС (орттирилган имунитет танқислиги синдроми)нинг глобал тус олаётганини ҳисобга олсак, олдимишда турган энг асосий вазифа ушбу муаммонинг олдини олиш, ёш авлодни ана шу хавфдан ҳимоя қилишдир.

Анжуманда иштирок этган Республика ОИТС марказининг ташкилий-услубий бўлими бошлиғи М.Газиева коллеж ўқитувчи ва ўқувчиларига ана шу касаллик хусусида батафсил маълумот бериб ўтди.

— ОИВ инфекцияси юқумли бўлиб, алаоқибат ОИТСга, ҳаттоки ўлимга ҳам олиб келади. Инфекциянинг асосий хусусиятларидан бири узоқ вақтгача касаллик аломатлари сезилмайди. Ушбу инфекцияни юктириб олган инсон узоқ йиллар давомида соғлигидан шикоят қилмаслиги мумкин. Шунга қарамай, бундай беморлар ОИВ ташувчиси ҳисобланади, гарчанд уларда ОИТС белгилари кўринмас экан.

Бугунги кунда ОИТС кўзгатувчиси сифатида тан олинган ушбу вирус 1983 йили француз олими Л.Монтанье томонидан аниқланган ва лимфоаденопати билан ассоцирланган вирус (LAV) дея номланган. Роберт Галио ушбу вирусни III типдаги I лимфотроп вируси деб атади. Кейинчалик иккала вируснинг ўхшашлиги аниқланган унга ОИВ дея умумий ном берилган.

Статистик маълумотларга кўра, АҚШда биринчи бор ОИТС касаллиги 1981 йили қайд этилган. Ушанда ОИВга қарши антителилар 1959 йилдан бери сақланиб келаётгани аф-риқаликларнинг қон зардобиди ҳам аниқланган. Шу боис, бу касаллик аввал Африкада, кейинчалик АҚШ, сўнг дунёнинг бошқа мамлакатларига тарқалган, деган тахминлар ҳам йўқ эмас.

Шунингдек, анжуман давомида марказ мутахассиси вируснинг юқиш йўллари ҳақида ҳам тўхталиб ўтди.

— ОИВ асосан уч хил йўл билан юқади: парентал, жинсий алоқа ва онадан болага ўтади. Айтиш жоизки, бугунги кунда кўпгина мамлакатларда касалликнинг қон орқали юқиш хавфи кескин камайган. Вирус онадан болага асосан ҳомиладорлик, туғиш ёки болани эмизиш даврида юқиши кузатилаётти. Тугруқ чоғида боланинг вирусга чалиниш хавфи анча юқори бўлиб, у ўртача 60 фоизни ташкил қилади. Юқишнинг қўшимча омиллари беморнинг ёши ҳам сабаб бўлиши мумкин. ОИТСга чалинганларнинг 90 фоизини ўртача 20-45 ёшлилар ташкил қилади. Бу ҳимояланмаган жинсий алоқа ёхуд гиёҳванд моддаларга ружу қўйишнинг оқибатида юзага келади.

ОИВ инфекцияси — сурункали касаллик бўлиб, ҳозирча уни узил-кесил даволашнинг усули топилмаган. Инфекциянинг узоқ вақт давом этиши ва секин-аста ривожланиб бориши беморларни мунтазам кузатиб боришни талаб қилади. Бугунги кунда мамлакатимиз ҳудудида 15 та ОИТС маркази, 90 дан ортиқ лабораториялар, вирусни юктириб олганларни аноним тарзда аниқлаш имконини берувчи 220 дан ортиқ ишонч пунктлари фаолият юритиб келмоқда.

Конференция сўнида мутахассислар йиғилганларга ОИТС ҳақида ҳужжатли фильм намойиш этиш орқали яна бир қанча маълумотлар келтирилди. Шундан сўнг ўқувчилар ўзларини қизиқтирган саволларига жавоб олишди.

З.ИМОМОВА,
коллеж ўқитувчиси

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

БИЗНИНГ ШАРҲ

Дунё олимлари айнан ҳавога катта миқдорда газ исларининг тарқалиши оқибатида 2020 йилга келиб озиқ-овқат танқислиги муаммоси юзага келишидан хавотирланмоқда. “Бутунжаҳон экология жамғармаси” ношижорат иқлимшунослар ташкилоти томонидан тайёрланган янги ҳисоботга кўра, ер юзида яшайётган ҳар 5 кишидан бири очликка маҳкум этилиши мумкин.

ИҚЛИМ ЎЗГАРИШИ

БИР ҚАТОР МУАММОЛАРНИ ТУҒДИРИШИ МУМКИН

Статистик маълумотларга қараганда, ҳозир курраи заминда истикомат қилаётган ҳар 7 кишидан бири тўйиб овқатланмаяпти. Иқлим ўзгариши масалалари бўйича шуғулланувчи ҳукуматлараро экспертлар гуруҳи айнан сайёрамизда иқлим ўзгариши туфайли яна қарийб 10 йилдан кейин кўпгина мамлакатларга озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми кескин камайиши ҳақида бонг урмоқда.

Айнан ушбу ҳолат йил сайин ўсиб бораётган ер аҳолисини боқишда ўзига хос муаммоларни юзага келтириши оғимли юқори. 2020 йилга бориб иқлим цельсий шкаласи бўйича 2,4 даражага илийди. Атмосферага тарқалаётган карбонат-ангидрид ҳажмини камайтириш дунё олимларининг олдида турган энг долзарб масалалардан биридир. Олимлар иқлим параметрларининг ўзгаришидан келиб чиққан ҳолда озиқ-овқат ўрнини босувчи экинзорлар ҳудудини вақти-вақти билан ўзгартириб туриш мақсадга мувофиқ, деб айтишмоқда. Очар-

чилик муаммосини ҳал этишнинг яна бир йўли бор. У ҳам бўлса, мевали дарахтлар илдизидида ширин картошка-батата ва дуккаки экинлар ўрнини тўлиқ қопловчи оксил ҳамда углеводга ўтиш масаласи ҳам кўриб чиқилаётир.

Устига устак аҳоли камида 900 миллионга ортиб, унинг сони 7,8 миллиардга етади. Иқлим ўзгариши туфайли ўнлаб мамлакатларда экиндан олинадиган ҳосил кескин пасаяди. Масалан, бугдой ҳосилдорлиги 14 фоизга, шולי 11, маккажўхори 9, соя маҳсулотлари эса 5 фоизга камаяди. Озиқ-овқат маҳсулотлари тақчиллигининг юзага келишида таъкидлаб ўтилганидек, ҳароратнинг ўзгариши ва сув етишмовчилиги ҳам бош омил бўлади. Кўплаб минтақаларда ёнгингарчилик миқдори кескин камаяди, ҳарорат эса кўтариллади.

Сир эмас, дунё мамлакатларида етиштирилаётган дон маҳсулотларининг 30 фоизи қорамолларга озуқа сифатида берилади. Мабоодо бу ҳажм камайтирилса, гўшт тақчиллиги

юзага келиши тайин. Бу ўз-ўзиндан гўшт маҳсулотларининг кескин кўтарилишига сабаб бўлади. 2100 йилга бориб иқлим ўзгариши туфайли океаннинг шўрланиш даражаси 150 фоизга ортади. Оқибатда бу ҳолат қарийб 1 миллиард кишини денгиз маҳсулотлари билан таъминлашда жиддий муаммоларни келтириб чиқаради. Чунки ушбу маҳсулотлар ўзгариши асосан денгиз маҳсулотлари ташкил этади.

Ўтган йилнинг 29 ноябридан 10 декабригача Мексиканинг Канкун шаҳрида БМТ конвенцияси доирасида иқлим ўзгаришига бағишланган йилгилишда ҳам ушбу муаммога кенг эътибор қаратилди. Маърузачилардан бири сўнгги 200 йил ичида океандаги фосфор миқдори 30 фоизга камайгани, 2060 йилга бориб эса у 100 фоиздан ортиши мумкинлиги ҳақида тўхталиб ўтганди. Маълум бўлишича, сўнгги 65 миллион йил ичида иқлим ўзгариши катта тезликда ўзгарганлиги кузатилмаган. Ҳозир дунё океанларининг 10 фоиз ҳудудидида балиқ-

ларнинг қарийб 80 фоизи овланмоқда. Сувнинг шўрланиш даражаси юқорилашиши тижорий асосдаги балиқ овлашга салбий таъсир кўрсатади. Океан шўрланиш даражасини камайтириш учун биринчи навбатда, газ ислари чиқариш миқдорини камайтиришни талаб этади. Чунки айнан газ исининг 25 фоизи океан томонидан ютилмоқда. Кутб сувларида сув ҳароратининг пасайиши оқибатда карбонат-ангидрид миқдори ортмоқда.

Саноат ҳудудларида сувнинг шўрланиш даражаси кўтарилиши олтингугуртнинг бирикиш ҳолатини кучайтирмоқда. 2004 йилнинг декабрида Ҳинд океанида юз берган кучли цунами кўплаб одамларнинг умрига зомин бўлди. Сантарини оролидаги вулқон ва цунамининг бир вақтининг ўзида ҳаракатга келиши натижасида Крит-Миной цивилизациясига қирон келтирди.

Тайфун ҳақида тўхталадиган бўлсак, 2005 йилнинг кузидида Нью-Орлеан шаҳри инфратузилмасига жиддий зарар етди. 1970 йили Бангладешда рўй берган кучли сув тошқини оқибатида 300 минг киши ҳалок бўлган.

Ҳозир Арктикада ҳам хавфли тўлқинлар фаоллиги ортмоқда. Соҳил бўйидаги музликлар эриши натижасида уларнинг ҳар йили қирғоқдан 10-15 сантиметрга чекинаётганлиги кузатилмоқда. Нева бўйидаги Санкт-Петербург шаҳрига асос солинганидан бери шаҳар 305 маротаба сув тошқинини бошидан кечирди. Дарё сатҳи бир ярим метрга кўтарилиши билан уйларнинг пойдевори, ертўлар сув остида қолмоқда. 1979 йилдан бери сув тошқинидан муҳофаза қилувчи махсус мослама – дамба аҳоли хавфсизлигини таъминлаш ўрнига жиддий хавф солаётир. Фин кўрфазини унинг атрофидаги шаҳарларда сув тошқини ҳосил бўлмоқда. Муҳофаза иншооти мажмуаси Фин кўрфазидида Бронка шаҳридан Сестрорецк, Котлин ороли ва Кронштадтгача қўзилган. Олимлар келажакда тўлқинларнинг баландлиги олти метрдан ошиб кетишидан хавфсирмоқда. Сўнгги юз йил ичида сайёрамиз ҳарорати цельсий шкаласи бўйича 0,76 даражага ортади. Бу, албатта, дунё океани сатҳининг янада кўтарилишига таъсир кўрсатмоқда.

Тарихга мурожаат қиладиган бўлсак, иқлим ўзгариши Рим империясининг таназзулга учрашига ҳам таъсирини ўтказган. Ноқулай иқлим шароити, вабо эпидемиясининг тарқалиши ва 30 йил давом этган ҳарбий ҳаракатлар империянинг барбод бўлишига олиб келди. 1347 йили Европа аҳолисининг қарийб ярми иқлим ўзгариши қурбонига айланган. Муаррихлар Рим империясининг милoddан аввал 300 ва эрамининг 200 йилларида барқарор ривожланганлигини қайд этишган. Ўша даврларда Европада ёзнинг иссиқ келиши қишлоқ хўжалигининг ривожланиши учун қулай замин тайёрлаган. Кўпчилик олимлар ҳазил тариқасида Ер сайёрасини сув деб аташ керак, деб айтишади. Чунки она заминимизнинг учдан икки қисмини дунё океанлари ўраб туради. XXI аср охирига бориб дунё океани сатҳи 1 метрга кўтарилишидан кўпчилик бохабар бўлса керак. Ҳақиқатан ҳам, агар ана шундай жараён кузатиладиган бўлса, Санкт-Петербург, Ямал ярим ороли, Германиянинг шимоли ва Голландия, Нил ва Ганга дельтаси сув қаърида қолиши хавфи бор. Агар дунё океани сатҳи 1 метрга кўтариладиган бўлса, Бангладешнинг бутун ҳудуди сув остида қолади. Флорида штати ва Малдив ороли аҳолиси ҳам ана шундай аянчли ҳолатни бошдан кечириши мумкин.

Ҳозир дунё океани сатҳи йилга 2-3 миллиметрдан кўтарилмоқда. Бунинг сабабини изоҳлайдиган бўлсак, биринчидан, материкдаги музликларнинг эриб бораётгани, иккинчидан, иқлим ўзгариши оқибатида сув ҳудудларининг кенгайиши сабаб бўлмоқда. Африкадаги энг юқори тоғ қўққиси 5 минг 895 метр баландликка эга Килиманжаро абадий музликлардан асар қолмади, ҳисоб. Каспий денгизининг сатҳи кўтарилиб бораёпти. 1997 йилдан бери бу кўлнинг сатҳи 2 ярим метрга юқорилаган. Океаншуносларнинг таъкидлашича, сўнгги 60 йил ичида тўлқинларнинг кучайиши кузатилмоқда. Айниқса, Атлантика шимоли ва Тинч океани шимолида тўлқинлар баландлиги ортиб бормоқда. Олимлар энг баланд тўлқин 34 метрни ташкил этганини ҳам қайд этишган. 20 метрли тўлқиннинг ўзи ҳам ўта хавфли бўлиб, улар кемаларни бургулаш минораларини ағдариб юбориши ҳеч гап эмас. 10 метрдаги цунами эса 20 метрли тўлқинга нисбатан жуда катта хавф-хатар тугдиради.

Азимжон ПЎЛАТОВ

ДУНЁДАН ДАРАКЛАР

Пиёда, телефонда гаплашманг!

АҚШнинг Нью-Йорк штатида пиёдалар учун янги қонун кучга кирди.

Эндиликда йўлни кесиб ўтувчи пиёдалар мобиль телефон ва плейердан фойдаланиш, СМС хабарлар ёзиши мумкин эмас. Акс ҳолда улар 100 АҚШ доллари миқдорида жарима тўлайди. Мутахассисларнинг сўзларига кўра, автоҳалокатларнинг аксарияти пиёдаларнинг эътиборсизлиги оқибатида содир бўлаётир. Мобиль телефонда гаплашаётган ёки плейерда музика тинглаётган, СМС хабарларни ўқиб ёки ёзаётган инсон ён-атрофга эътибор бермайди. Айнан шу сабаблар туфайли сўнгги йилларда йўл-транспорт ҳодисалари сезиларли ортган.

Вагондан жой тегмаган

Ҳиндистонда темир йўл ҳалокати оқибатида қарийб 20 нафар киши ҳаётдан кўз юмган.

Хабарларга қараганда, вагон томида кетаётган йўловчилар ҳаракатланаётган поезднинг паст кўприк остида ўтаётганини сезмай қолган ва ерга кулаган. Хабарларга қараганда, мамлакатда бундай ҳодисалар тез-тез учраб туради. Боиси кўп ҳолларда вагондан жой тополмаган йўловчилар поезд томига чиқиб олишади.

Янги қарор

Италия ҳукумати томонидан болалар озуқа маҳсулотларини пластик идишларда қадоқлашни тақиқлаш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Мутахассисларнинг сўзларига кўра, пластмасса идишлар ва қутилар таркибидида бисфенол А моддаси маҳсулот сифатига салбий таъсир кўрсатади. Айнан шу сабабли Италияда кейинги пайтларда болаларнинг ҳасталаниши нисбатан кўп кузатилмоқда. Эслатиб ўтамиз, ушбу модда кўпроқ гўдакларнинг сут маҳсулотлари қадоқланадиган пластмасса идишларни тайёрлашда фойдаланилади.

Маст ҳайдовчи учун йўловчи жавобгарми?

Хитой ҳукумати нафақат алкоғолли ичимликларни истеъмол қилиб машина бошқарган ҳайдовчинини, балки унинг йўловчиларини ҳам жазолашни режалаштирмоқда. Кузатувчиларнинг сўзларига қараганда, агар бу лойиҳа қонун сифатида кучга кирса, йўловчилар алкоғол ичимлигини ичган ҳайдовчининг рулга ўтиришига йўл қўймайди. Бошқа тарафдан автобус ҳайдовчиси ичган бўлса, бунинг учун йўловчилар жавобгар эмас. Шунга қарамай, тақлиф қилинаётган қонун лойиҳасида бу ҳолатлар ҳисобга олинмаган.

Гаитида вабо авж олмоқда

Хабарларга кўра, ҳасталик оқибатида вафот этганлар тўрт мингга етди.

Ҳозир мамлакатда иқтисодий аҳволнинг ёмонлашуви одамларнинг турмуш шароитини янада оғирлаштирмоқда. Маълумотларга кўра, айни пайтда Гаитида минглаб одам очликдан азият чекаёпти. Қўшни давлатларга кетаётган қочқинлар бошқа мамлакатларда ҳам касаллик тарқалишига сабаб бўлмоқда. Шу кунгача вабога чалиниш Доминикан Республикаси ва АҚШнинг Флорида штати, Кариб оролида ҳам аниқланган.

Хорижий ОАВ хабарлари асосида тайёрланди

РАНГИН ДУНЁ

Маълумки, музика ва рақс санъати дунё халқлари маданиятида муҳим ўрин тутади. Шунданми, аксарият маросиму байрамларни музика ва рақсиз тасаввур этиб бўлмайди. Корей халқининг қадимий рақс санъатини тараннум этувчи ниқоблар фестивали ҳар йили ўтказиб келинади. Уни томоша қилиш учун дунёнинг турли бурчақларидан минглаб сайёҳлар атайлаб келишади.

Мамлакатнинг Кен-сан-Пукто воҳасидаги Хахве қишлоғида бўлиб ўтадиган ушбу байрам узоқ тарихга эга. «Ниқоблар рақси»да корейс халқининг жуда қадимги миллий анъаналари яшаб келади. Бу ўзига хос байрам Корейда ҳукуматлик қилган Коре салтанати давридан бошлаб нишонланиб келинади. Энг қизиғи, қишлоқ ўзининг тарихий тароватини йўқотмаган. Негаки, у ерликлар қадимги урф-одатларга ҳали-ҳануз рияз қилиб келишади. Чосон ҳукмдорлиги даврида министр Лю Ун Нен қишлоқни дарё томондан эсаётган шамолдан ҳимоялаш мақсадида 10 минг туп қарағай қўчатишни эқтирган экан. Бунга қараган, ўша қарағайларнинг бир қисми ҳозир ҳам бор.

Бугун Хахве қишлоғида 450 та анъанавий уйлар бўлиб, бу ерда ҳозир ҳам қадимги қабила авлодларининг 120 та оиласи яшайди. Улар уй юмушларини бажаришда эскича усуллардан фойдаланиб келишади. Овқатни ўт қалаб печда пиширишади, поллари эса қадимги иситиш тизими бўйича иситилади. Қишлоқ дарвозасига қираверишда ёғочдан ўйилган ниқоб асрлар оша уни қўриқлаб келади. Қўриқчи ниқоб ёнида ниҳоятда қадимий ҳисобланган ибодатхона мавжуд бўлиб, халқ орасида уҳақда ажойиб

иб афсоналар юради.

Маҳаллий аҳоли мана неча асрлардан буён сизиниб келаётган Самсиндин ибодатхонасини ниҳоятда муқаддас деб билади. Афсоналарда айтилишича, фарзандталаб оила мана шу ибодатхонага келиб астойдил сизгиса, албатта, муродига етар экан. Айнан мана шу жой яқинида яна бир миллий маросим ўтказиллади. Маросимнинг асосий қисми 600 ёшли дарахт атрофида бўлиб ўтади. Ушбу дарахтга корейс халқи улуғлаган кишиларнинг ниқоби осиб қўйилган. Одамлар эса ўз истак-хоҳишлари битилган қоғозчани ана шу ниқоблар ёнига боғлаб, яхши ниятлар қилишади.

Қадимги байрамда томошабинларни деярли ҳар тарафдан ниқоблар ўраб туриши билан бирга байрамнинг энг қизиқ палласи машҳур Хахве рақси ижро этилаётган пайтда бошланади. Ниқобларда ижро этиладиган миллий қадриятлар Чосон даври санъатида боғлиқ. Афсуски, миллий музика ва рақсларнинг ҳаммаси ҳам ўтмиш зарбаларига дош беролмаган. Санъат арбоблари унутилаётган рақс санъатини қайта тиклаш борасида анчайин меҳнат қилишган. Шунга қарамай бугунги кунда қадимги саройларда ижро этилган 56 та рақс туридан бир қанчаси сақланиб

НИҚОБЛАР ФЕСТИВАЛИ

ЁХУД 800 ЙИЛЛИК ТАРИХГА ЭГА АНЪАНА

қолинган, холос. Масалан, Силла салтанатидаги Чхоенму — ниқоб рақси, ҳукмдор Коре давридаги машҳур Хакчум — турна рақси ҳамда Чосон салтанатининг сеvimли Чхунэнчхон — булбул рақси шулар жумласидан. Қадимги байрамда томошабинларни деярли ҳар тарафдан ниқоблар ўраб туриши билан бирга байрамнинг энг қизиқ палласи машҳур Хахве рақси ижро этилаётган пайтда бошланади. Ниқобларда ижро этиладиган миллий қадриятлар Чосон даври санъатида боғлиқ. Афсуски, миллий музика ва рақсларнинг ҳаммаси ҳам ўтмиш зарбаларига дош беролмаган. Санъат арбоблари унутилаётган рақс санъатини қайта тиклаш борасида анчайин меҳнат қилишган. Шунга қарамай бугунги кунда қадимги саройларда ижро этилган 56 та рақс туридан бир қанчаси сақланиб

қолинган, холос. Масалан, Силла салтанатидаги Чхоенму — ниқоб рақси, ҳукмдор Коре давридаги машҳур Хакчум — турна рақси ҳамда Чосон салтанатининг сеvimли Чхунэнчхон — булбул рақси шулар жумласидан. Қадимги байрамда томошабинларни деярли ҳар тарафдан ниқоблар ўраб туриши билан бирга байрамнинг энг қизиқ палласи машҳур Хахве рақси ижро этилаётган пайтда бошланади. Ниқобларда ижро этиладиган миллий қадриятлар Чосон даври санъатида боғлиқ. Афсуски, миллий музика ва рақсларнинг ҳаммаси ҳам ўтмиш зарбаларига дош беролмаган. Санъат арбоблари унутилаётган рақс санъатини қайта тиклаш борасида анчайин меҳнат қилишган. Шунга қарамай бугунги кунда қадимги саройларда ижро этилган 56 та рақс туридан бир қанчаси сақланиб

ларнинг жозибаси маъносини корейс тилини билмаган одам ҳам бемалол тушуна олади.

Халқаро мақомини олган фестивалда нафақат қадимги рақслар, балки бутун дунё рақслари ҳам намойиш этилади. Ўн кун давом этадиган байрам кўнграчқлар рақси, пантамоимолар ҳамда қатор тадбирларни ўз ичига олади. Энг қизиғи, бу байрамга келган томошабинлар ҳам ўз-ўзидан фестиваль иштирокчиларига айланади. Улар учун маҳсус дастур тузилиб, ниқоб рақси конкурслари уюштирилади. Фестиваль қатнашчилари ўзларини корейс халқининг анъанавий байрами руҳиятига тўла киришиб кетадилар. Яқинда байрамга қатор янгиликлар ҳам киритилди. Масалан, сайёҳларга қайси спек-

таклини томоша қилишни танлаш ҳуқуқи берилди. Шунингдек, фестиваль кунларида савдо расталари очилиб, моҳир усталар ёрдамида ҳар бир иштирокчи ниқоб яшасирларидан воқиф бўлади. Авваллари халқ ўйин-кулуги билан вақтини ўтказётганда зодагонлар дарё бўйлаб қайиқларда сайр қилишган. Ўшанда улар бир-бирларига шеърлар айтиб, миллий қўшиқларни хиргойи қилишган. Кейинроқ эса байрам дастурига мушаквозлик ва бир қанча янги томошалар киритилган. Шундай қилиб, Хахве қишлоғида бутун икки маданиятни ўзида сақлаган қадимги ва замонавий байрам нишонланиб, дунё сайёҳларини ром этиб келмоқда.

М.ХУДАЙБЕРГАНОВА,
«Milliy tiklanish» мухбири

● КЎРГАЗМА

“Нур яратган суратлар”

Пойтахтимиздаги Ёшлар ижод саройида “Нур яратган суратлар” бадиий кўргазмачи иш бошлади. Фонд Форум, Ўзбекистон Бадиий академияси ва Ёшлар ижод саройи томонидан ташкил этилган мазкур экспозицияда 60 дан ортқ муаллифлик асарлари намойиш этилмоқда.

Кўргазмани ўтказишдан мақсад табиат ва инсон ўртасидаги комиллик ғояларини тадқиқ этиш орқали жамият онгига фуқаролик ҳиссини кучайтиришдан иборат. “Нурдан яралган суратлар” номи фототўплам визуал театр жанрида намойиш этилмоқда. Кўргазмани ўтказишдан кўзланган асосий мақсад ҳам шу. Тасвирий санъатнинг янги визуал шаклини омалаштиришдир. Унинг эстетик вази-фаси - бадиий фотографияда фотосанъат усталари томонидан яратилган юксак намуналарни сақлаш, ғоянинг аниқ пластик кўринишини эътиборга молик ва образли тимсолини излаш ҳамда ушбу таркиблар йиғиндиси орқали муаллифлар дунёқарабини томошабинга етказишдан иборат. Мазкур кўргазмада лойиҳа муаллифи - Ўзбекистон расомлар уюшмаси аъзоси, Ўзбекистон Бадиий академияси олтин ва кумуш медаллари соҳиби Виктор Алухтин ва ёш расомлар Нигина Суннатов ва ҳамда Ойгул Хошимоваларнинг ижод намуналари намойиш этилган. Лойиҳа доирасида 11 февраль куни соат 15⁰⁰ дан 17⁰⁰ гача барча санъат ихлосмандлари учун Виктор Алухтиннинг “Фотография тарихи” ва Раёно Суннатованинг “Ижоднинг нур ва соялари” мавзуларидаги махорат дарслари бўлиб ўтди. Кўргазма жорий йилнинг 15 февралгача давом этади.

● МАДАНИЯТ ХАБАРЛАРИ

Бу менинг

муаммоим эмас

Фарғона шаҳар Қирғули мавзесида ёшлар ўртасида “Бу менинг муаммоим эмас” деб номланган баҳо-муноза-рага бой тадбир ўтказилди. Унда ОИТС касаллиги, унинг келиб чиқиш сабаблари ва олдини олиш йўллари ҳақида гап борди. Тадбир давомида ёшлар касаллиги ҳақидаги тушунча ва фикрлари билан ҳам ўртоқлашди. Шундан сўнг йиғилганлар 4-сонли маданият уйи қошидаги бадиий хаваскорларнинг дилрабо куй ва қўшиқларидан баҳраманд бўлишди.

Фарғона вилоятининг Богдод тумани Самарқанд қишлоғидаги 5-умумтаълим ўрта мактабида “Вояга етмаганлар ўртасида ичиш ва чекишга қарши кураш” мавзусида дав-ра суҳбати бўлиб ўтди. ҚВП бош врач Ахрор Абдулза-зов ва участка нозир Фарҳод Мирзаевлар сўзга чиқиб, ўқувчиларга спитли ичимликлар ичиш ва таъмики чекиш каби салбий иллатлар инсонни жар ёқасига бошлашини, шу боис уларга қизиқиш назари билан ҳам яқинлашмасликини мас-лаҳат беришди. Юздан зиёд ўқувчи ва ўқитувчилар ишти-рок этган дав-ра суҳбати ту-ман маданият уйининг бир гуруҳ санъаткорлари ижроси-даги гўзал қўшиқ ва рақслар гулдастасига улашиб кетди.

Мухтасархон
КАРИМОВА

● ТАШРИФ

Успенский номи-даги Республика ихтисослаштирил-ган musiқа акаде-мик лицейи ўқувчи-лари ўзларининг ҳар бир ютуғини мус-тақиллик билан боғлашади. Бунга улар билан суҳбат-лашиш чоғида амин бўлдик.

Ташрифимиз танаффус пай-тига тўғри келган шекилли, ли-цей йўлақлари ўқувчилар би-лан гавжум эди. Бахтимизга лицей раҳбари Дилдора Жа-моллова шу ерда экан. У киши билан узоқ суҳбатлашдик. Ма-қолани қай тарзда тайёрлаш-ни ўйлай-ўйлай охири Дилдо-ра опанинг ўзи лицей ҳаёти

ҳамда истеъдодли шогирдла-ри ҳақида ҳикоя қилиб бери-шини маъқул топдик.

ЁШЛАРГА ЭЪТИБОР

Истиқлолнинг дастлабки йиллариданоқ давлатимиз раҳ-бари томонидан санъат ва му-сиқага алоҳида эътибор қарат-илди. 1992 йил 28 августда қабул қилинган “Ўзбекистон ижодкор ёшларини давлат то-монидан қўллаб-қувватлаш чо-ра-тадбирлари тўғрисида”-ги Президент Фармони ҳамда 2008 йил 8 июлдаги “Болалар musiқа ва санъат мактаблари-нинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фа-олиятини янада яхшилаш бўйи-ча 2009-2014 йилларга мўлжалланган Давлат дастури тўғрисида”ги қарор фарзанд-ларимиз истеъдодини ҳар то-монлама очиб беришга, мада-ний сависини янада юксалти-ришга, уларнинг қобилиятини ҳаққоний баҳолаш имконини берди. Қолаверса, ана шу фар-мон ва қарор ижроси юзаси-дан 2009-2010 йилларда Гли-эз ва Успенский номидаги Рес-публика ихтисослаштирилган musiқа академик лицейлари-ни кенгайтириш ва реконст-рукция қилиш учун зарур чо-ра-тадбирлар ишлаб чиқилди. Ли-цейнинг янги биносиди 160 ўринга мўлжалланган иккита катта ва кичик заллар, шунинг-дек, спорт зали мавжуд, 6,5 ёшдан қўшишга қабул қилинган ўқувчилар аввал 9 йиллик мак-таб, сўнг 3 йиллик лицей дасту-ри асосида musiқий билим-га эга бўлишади. Ҳозирда ли-цейнинг эски ўқув биноларида қурилиш ишлари кетаяпти.

ИСТЕЪДОДЛАРГА ҚАНОТ МАСКАН

Истеъдодлар ўз-ўзидан шаклланиб қолмайди. Ёшлар билан тинимсиз ишлаш зарур. Бу борада уларга фидойи ва жонкуяр ўқитувчиларимиз яқиндан ёрдам беришади. Уларнинг камтарона хизматла-ри доимо давлатимиз томони-

КЎЗГҮ

ШУКРОНАЛИК ҲИССИ

ҲЕЧ БИРИМИЗНИ ТАРК ЭТМАСИН

дан рағбатлантириб турилади. Жумладан, “Ўзбекистон санъ-ати ва маданияти жамғарма-си” (Фонд Форум) томонидан эълон қилинган “Педагогик грантлар дастури” бўйича ли-

ейишди. Санайверсак, лицей-миз ўқувчилари қатнашган кўрик танловларнинг чеки кўринмаслиги мумкин. Бироқ, лицейимизнинг яна бир фаҳри ҳақида тўхталмасликнинг сира иложи йўқ.

ЎСМИРЛАР СИМФОНИК ОРКЕСТРИ

Республика ихтисослашти-рилган musiқа академик ли-цейи қошида фаолият юритиб келаётган Ўсмирлар симфо-ник оркестри 2006 йили Фонд Форум кўмағида Москва шаҳ-рида бўлиб ўтган “Ўзбекистон санъат усталарининг кечаси”-да маэстро В.Спиваков дири-жёрлиги остида ўз маҳорат-ларини намойиш этиб қайтиш-ди. “Нихол” мукофотининг 2007 йилги совриндори бўлган жамоа Самарқанд шаҳрида ўтказилган еттинчи халқаро “Шарқ тароналари” фестива-лида қатнашиб, хорижлик му-сиқасеварлар эътирофига са-зовор бўлишди.

БОЛАЛАР БОЛАЛАРГА

Лицейимизнинг ўзига хос аънавалари ҳам бор. 2010 йил якунида Ўзбекистон Давлат

консерваториясида Ўзбекис-тон Республикаси Халқ таъли-ми, Маданият ва спорт ишла-ри вазирликлари ҳамда Фонд Форум ҳамкорлигида “Болалар болаларга” номи хайрия кон-цертини ўтказдик. Тадбир до-ирасида концертга пойтахти-миздаги меҳрибонлик уйлари, махсус мактаб-интернат тар-бияланувчилари, кам таъмин-ланган, серфарзанд, ижтимо-ий ҳимояга муҳтож оилалар-нинг ўғил-қизлари тақлиф этилди. Концертда ўзбек ва жажон композиторлари асар-лари ижро этилди. Ушбу хай-рия тадбиридан тушган маб-лағ эса тиббий кўмакка муҳтож болалар саломатлигини тик-лашга йўналтирилиши кўзда тутилган. Келинг, яхшиси ўқув-чиларнинг ўзи хайрия кон-цертдан олган таассуротлари билан ўртоқлаша қолсин.

Мухриддин САЙФИДДИНОВ, 8-синф ўқувчиси (скрипка):

- Ёш бўлишимга қарамай дунёнинг турли бурчакларида ўтказилган нуфузли халқаро танловларда (“Синья птица”,

Украина, “Giovani talenti”, Ита-лия ва ҳоказо) қатнашдим. Бироқ, “Болалар болаларга” хайрия концертидан олган та-ассуротларим умрбод ёдимдан чиқмайди. Айниқса, ўзим тенги болаларнинг юз-кўзидаги меҳр-ни хис қилгандек бўлдим.

Нодира ДАДАМУХАМЕДОВА, 9-синф ўқувчиси (фортепиано):

- Мазкур хайрия концертида Д.Абдуллаеванинг “Шодиёна” асарини ижро этдим. Тўғриси, бундай бўлишини сира кутма-гандим. Бу мен учун катта сабоқ бўлди. Кўрганларимдан ибрат олдим. Шу орқали ота-онам, устозларим ва яқинларимнинг қадрига етишни ўргандим. Ўйлаيمанки, бу каби тадбир-лар аънаваний тарзда ўткази-либ турилиши лозим.

Нилуфар ва Илхом МУХИДДИНОВЛАР, 3- ва 9-синф ўқувчилари (дирижёрлик, скрипка):

- Сезган бўлсангиз биз опа-укамиз. Иккимиз ҳам шу кон-цертда қатнашдик. Укам кон-цертнинг энг ёш ижрокиси си-фатида скрипкасини қалди, мён эса дирижёрлик қилдим. Кон-церт биз кутгандан-да аъло да-ражада ўтди. Айниқса, Илхом-

нинг чиқиши кўпчилиكنинг ёдида қолди.

Д.Жамоллова: - Концерт ниятисига етгач, ҳаммамиз Рес-публика қон қуйиш маркази ва суяк сили касалхоналарида да-воланаётган болалар ҳузурига йўл олдик. Ота-оналар кўмағи-да харид қилган совғаларни лицей ўқувчилари ўз қўллари билан бирма-бир улашиб чи-қишди. Бир сўз билан айтган-да, болалар ўз тенгқурларига совғага қўшиб меҳр-муҳаббат ҳам беришди.

Интервью чоғида болалар-нинг ҳар бири ана шу хайрия концерти ҳақида тўлқинланиб гапиришди, меҳр-оқибат ва ин-сонийликка чорловчи бундай тадбирлар аънаваний тарзда ўтказилишига умид билдириш-ди. Уларни эшита туриб бир нарсани: қўл-оёғимиз бут, етти мучамиз соғ экан, демак, шу-нисига ҳам шукр қилишимизни англадик. Шукроналик ҳисси ҳеч биримизни тарк этмасин, яратганнинг ўзи юртимизни ёмон кўзлардан асрасин!

Зафар МУХАММАД, “Millyi tiklanish” мухбири

ЎГИТ

Бу бўстонда дўстлар этмаса кўмак,
Насиб бўлмас мақсад гулини термак.

Йўлингда чуқурни кўрсатган инсон,
Наздимда ҳақиқий дўстинг, бегумон.

БИЛАСИЗМИ?

Голландиядаги Keukenhof боғи ўзининг лолалари билан дунёга машҳур. Бу ерда салкам 7 миллионга яқин лола парва-ришланади.

1954 йили Паттайа (Таиланд)да иш бошлаган Suan Nong Nooch боғидаги ўсимликлар кўринишдан ўта мураккаб геомет-рик фигураларга ўхшайди.

Будхарт (Колумбия) боғи ва унинг такрорланмас гулзорлари оҳак кратери ўрнида бунёд этилган.

ТУРФА ОЛАМ

ФИРЪАВННИНГ ХУФЯ ХОНАСИ

ХЕОПС ПИРАМИДАСИДА ИККИТА ХУФЯ ХОНА БОРЛИГИ АНИҚЛАНДИ.

Француз архи-тектори Жан-Пьер Удэннинг фикрича, Буюк эҳром (Хеопс) ичида иккита хуфя хона мавжуд. Бун-га 3D моделлаш-тириш йўли билан олинган чизмалар асос бўлган. Бироқ, шу кунгача ҳеч ким билмаган хоналарда нималар сақланиши ҳозирча номаълум. Архитектор-нинг тахминига кўра, у ерда фиръавн учун нариги дунёда асқота-диган уй жиҳозлари бўлиши мумкин. Ёдингизда бўлса, шунга ўхшаш хона Снефру эҳромидан ҳам топилган эди.

ГАЛАТИ ПОЙГА

ТАИЛАНДДА НООДАТИЙ ПОЙГАЛАР БЎЛИБ ЎТДИ.

Галати пойгада бо-лид (пойга машинаси)-лар эмас, балки гилди-ракли кроватлар қат-нашган. Паттайадаги кроватлар пойғасида нафақат маҳаллий аҳоли, балки дунёнинг турли бурчакларидан ташриф буюрган меҳ-монлар ҳам иштирок этишган. Пойга қоида-сига кўра, кроват устида бир киши юк босиб ўтиради, қолганлар эса кроватни қўллари билан итарган-ча маррага олиб бориши зарур. Қизиги шундаки, галати пойгада фақат дўстлик галаба қозонади. Ушбу пойга хайрия тадбири бўлиб, Таиландда учинчи бор ўтказилиши экан.

ЎТА ЧИДАМЛИ ШИША

КАЛИФОРНИЯЛИК ОЛИМЛАР ЎТА ЧИДАМЛИ ШИША ЯРАТИШГА МУВАФФАҚ БЎЛИШДИ.

Мутахассисларнинг гапига қараганда, ушбу шиша чидамлилик бора-сида пўлат билан бема-лол тенглаша оларкан. Янги материал палладий ва кумуш бирикмаси асо-сидаги металлоидлар-дан ишланган. Ишланма муаллифларининг айти-шича, маҳсулот ўта чидамли металл шишалар сирасига қиради. Ҳозирча олимлар бу шишани стоматология соҳасида қўллашни тақлиф қилишмоқда. Маълумки, дунё стоматологари тиш протез-ларини тайёрлашда аллақачон палладийдан фойдаланиб келиша-ди. Асосийси, эгилувчан хусусиятга эга шиша милк ва тишларга зиён етказмас экан.

3.ЗОИРЖОНОВ тайёрлади

«Матбуот тарқатувчи» акциядорлик компанияси Ички аудит хизмати мутахассислари вакант лавозимларига танлов эълон қилади!

Номзодларга қўйиладиган талаблар:
- Аудиторнинг малака сертификатига (САР/СІРА) эга бўлиши;
- Олий маълумотга ва охириги ўн йилнинг камиди икки йилида бухгалтерия ҳисоби, аудит, молия ёки солиқ назорати соҳасида амалий иш стажига эга бўлиши;
- Шахсий компютерда ишлай олиши (Ексел, Word, 1С-Бухгалтерия);
- Ўзбек ва рус тилларида иш юритишни билиши;

Танловда иштирок этиш учун номзодлар резюме, маълумоти тўғрисидаги диплом ва аудитор малака сертификатининг нусхалари, аудиторларни қайта тайёрлаш ва малакасини оши-риш курсларини ўтаганлиги тўғрисидаги гувоҳномаларни тақдим этишлари зарур.

Манзил: Тошкент ш., Амир Темури 1-тор кўчаси, 2-уй (мўлжал: Олой бозори)
Маълумот учун телефонлар: 233-67-39, 233-75-49

«STANDART INVEST» масъулияти чекланган жамияти ўз фаолиятини тугатади. Даъво ва аризалар 2 ой муддат ичида қабул қилинади.

Тел: 283-00-81, 332-15-59

ТАХРИР ХАЙЪАТИ Ахтам ТУРСУНОВ, Ахрор АҲМЕДОВ, Ғолибшер ЗИЯЕВ, Сувор НАЖБИДДИНОВ, Мухаммаджон КУРОНОВ, Фахружон МУХАМЕДОВ, Улуғбек МУХАММАДИЕВ, Шоира УМАРОВА, Рустам ҚОСИМОВ, Эркин ЮСУПОВ, Баҳодир ШАРОФОВ, Арслон ЭШМУРОДОВ

Бош муҳаррир: Жалолиддин САФОВ

ТАХРИРИЙ МАНЗИЛИ: Тошкент-100000, Амир Темури кўчаси, 1-тор кўча, 2-уй

Газета таҳририй компютер марказида терилди ва саҳифаланди
ТЕЛЕФОНЛАР: (8-371) Кабулхона 234-69-55, Парламент ва партия ҳаёти бўлими (факс): 234-01-47
Бош муҳаррир уринбосари 234-87-74, Бухгалтерия 234-87-73, Компютер хонаси 234-86-41.

Ҳажми 4 босма табоқ офсет усулида босилди. Қоғоз бичими А-2

«ШАРҚ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.

Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй

Газета ҳафтанинг чоршанба куни чиқади.
Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан № 0223 рақами билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма — Г 223, Адади — 9471
Саҳифаловчи: Акбар ШОДИЕВ
Навбатчи муҳаррир: Исмаил ХУДОЁЕВ
Навбатчи: Бехбуд БОТИРОВ
Электрон почта: e-mail: milliyat@sarkor.uz

Босишга топшириш вақти — 21.00.
Топширилди — 20.40.